

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Kontext dlouhodobějšího užívání drog

Vypracovala: Jana Leharová
Vedoucí práce: PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 20. 4. 2017

.....
Jana Leharová

Bibliografické údaje

LEHAROVÁ, Jana. Kontext dlouhodobějšího užívání drog, České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá kontextem dlouhodobějšího užívání drog a to zejména v období dospívání a rané a střední dospělosti a zaměřuje se na popis jednak z pohledu uživatelů, ale i z pohledu těch, kteří s uživateli drog žijí. Teoretická část se věnuje dvěma základním tématům. Popisu drog a jejich účinků na osobnost. Praktická část obsahuje kvalitativní výzkum v podobě hloubkových rozhovorů a závěry, které z nich lze vyvodit.

Klíčová slova

Drogy, závislost, osobnost

Bibliographic data

LEHAROVÁ, Jana. Context of long-term drug abuse. České Budějovice, 2016. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Education. The Department of Pedagogy and Psychology. Supervisor PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

Annotation

This bachelor thesis deals with context of long-term drug abuse especially in the age of childhood, adolescence and middle adulthood and it's focused on description differences between two different points of view. The first, theoretical part is focused on two main themes. First one is about drugs and second one describes personality. The empirical part of the thesis elaborates three case studies by using interview as a research method and interferences that can draw from them.

Key words:

Drugs, drug addiction, personality

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat vedoucí práce, PhDr. Martě Franclové, Ph.D., za cenné rady a trpělivý přístup. Děkuji respondentům za spolupráci a ochotu udělat si čas a také rodičům za podporu během mého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Závislost	10
1.1 Závislost z pohledu společnosti.....	11
1.1.1 Experimentátor, uživatel, zneuživatel.....	12
1.2 Znaky závislosti	14
1.2.1 Bažení	14
1.2.2 Zhoršené sebeovládání.....	14
1.2.3 Odvykací stav	15
1.2.4 Růst tolerance.....	15
1.2.5 Nezájem o dřívější aktivity.....	15
1.2.6 Pokračování v užívání, přes jasně negativní důsledky	15
2. Některé významné faktory v životě uživatele drog.....	16
2.1 Faktory ovlivňující vznik závislosti.....	16
2.2 Rodina.....	17
2.2.1 Některé rizikové faktory	17
2.2.2 Některé protektivní faktory	17
2.3 Náročné životní situace	18
2.4 Resilience.....	19
2.5 Vulnerabilita.....	19
2.6 Copingové strategie	20
3. Drogy.....	20
3.1 Charakteristika vybraných drog.....	22
3.1.1 Alkohol.....	22
3.1.2 Tabák.....	22
3.1.3 Marihuana	23
3.1.4 Extáze.....	24
3.1.5 LSD	24
3.1.6 Lysohlávky.....	25
3.1.7 Pervitin.....	25
3.1.8 Heroin	26

PRAKTICKÁ ČÁST	27
4. Metodologie výzkumu	27
4.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	27
4.2 Přípravná fáze výzkumu	27
4.2.1 Případová studie	28
4.3 Metody získávání dat.....	28
4.4 etická otázka výzkumu.....	30
4.5 výběr výzkumného vzorku	30
4.6 Proces sběru dat.....	30
4.7 Zpracování dat.....	31
4.7.1 Klíčové kategorie:	31
5. Výsledky výzkumu	31
5.1 Kazuistiky	32
5.2 Souhrn výsledků výzkumu	46
6. Diskuze	48
ZÁVĚR	50
SOUHRN.....	51
Seznam literatury	52
Seznam internetových zdrojů.....	55
Přílohy	56

ÚVOD

V průběhu studia jsem si začala uvědomovat, že i přesto, že se věda snaží vše precizně kategorizovat, u člověka to není až tak snadné. Tahle myšlenka mě dovedla až k úvaze o tom, proč někdo zvládá určité životní situace lépe nebo hůře než ostatní. A proč každý volí odlišnou strategii, jak jim čelit. Moji pozornost upoutala právě skupina těch, kteří se uchylují do světa drog, ať už za účelem řešit problémy, nebo jen na chvíli uniknout z reality všedního života. Ve své práci se proto snažím zachytit důvody užívání drog z pohledu uživatelů i jejich okolí. Přestože jsou drogy dlouhodobě diskutovaným tématem nejen na vědeckém poli a zdá se, že jejich problematice už vcelku dobře rozumíme, setkáváme se s nimi i dnes, ve 21. století. A to i přes všechna možná opatření OSN, institucí, učitelů, rodičů atd. Existuje tedy dobrý důvod, proč se jimi nadále zabývat.

V posledních letech je velkým společenským tématem právě závislost. Bohužel si mnozí neuvědomují, že závislost, jak jí chápeme v běžném jazyce, se nevztahuje pouze k drogám. Stejně tak dobře může vzniknout na internetu, sladkostech nebo počítačových hrách. S drogami souvisí mnoho sociálně patologických jevů jako je například kriminalita, a kromě toho se z velké části jedná o nelegální substance, což souvisí s podporováním černého trhu.

Příběhy těchto lidí, které se dotýkají snad všech dimenzí lidského prožívání a mají vesměs nejasný konec, mě zaujaly natolik, že jsem se rozhodla zpracovat je prostřednictvím své bakalářské práce. Přemýšlením o tomto tématu a zároveň prací na něm, jsem měla možnost objevit některé klíčové momenty, které rozhodly o některých změnách v osobnosti uživatelů drog. Zároveň jsem měla možnost porovnat své výsledky, jak s názory samotných uživatelů, tak s názory osob v jejich blízkém okolí. Nakonec jsem došla k závěru, že cesty každého z nás jsou nevyzpytatelné a jejich směr nezná nikdo, kdo se po nich sám nevydá. Proto si myslím, že tato práce může být užitečná například právě pro ty, kteří momentálně stojí na rozcestí a nevědí, kterou cestou se ubírat, nebo možná lépe neubírat.

První, teoretická část pojednává zejména o závislostech a drogách jako takových. Vymezuje jejich zakotvení v naší společnosti a zabývá se jejich stručnou charakteristikou. Důraz je kladen především na to, jaký má jejich užívání dopad na osobnost uživatele a kvalitu jeho života.

Empirická část obsahuje především hloubkové rozhovory s jednotlivými probandy. Hlavní pozornost je věnována tvrzením pojednávajícím o příčinách vzniku jejich závislosti a jejich minulém i současném vztahu k drogám. Kromě toho se zaměřuje i na to, jak ovlivnilo užívání drog kvalitu jejich života. Zároveň je zde věnován prostor pro vyjádření pohledů a názorů těch, kteří s uživateli tráví čas.

Závěr práce se týká shrnutí dosud získaných poznatků a vzájemnému porovnání jednotlivých kazuistik.

Tato práce tedy nemá za cíl jasně vymezit a definovat společné znaky uživatelů drog ani se nesnaží je aplikovat v praxi. Jedná se pouze o náhled do duší těch, kteří mají bližší dlouhodobou zkušenost s užíváním drog.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Závislost

Syndrom závislosti je definován v MKN10 jako „*skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost, než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více.*“

Podle Nešpora (2007) je hlavní charakteristikou závislosti potřeba užívat návykové látky. Diagnostikovat závislost můžeme pouze tehdy, pokud jedinec vykazuje alespoň tři z těchto šesti následujících znaků. Mezi tyto příznaky patří (1) silné puzení brát návykovou látku, (2) problémy se sebeovládáním, (3) snaha zmírnit užíváním odvykací stav, (4) zvýšená tolerance k účinkům, (5) upouštění od bývalých zájmů, (6) pokračování s vědomím špatného dopadu.

Podobným způsobem je závislost definována v knize Millerové (2011), podle které ke splnění kritérií závislosti musí jedinec vykazovat nejméně 3 různé projevy, které se objevují v rozmezí alespoň jednoho roku. Mezi tyto projevy patří (1) odvykací stav, (2) intenzivnější užívání přesahující rámec toho, co bylo zamýšleno původně, (3) tolerance, (4) neschopnost kontrolovat látku a zotavovat se po jejím užití, (5) pokračování v aktivitě i přes její jednoznačně destruktivní charakter, který se projevuje v sociální či profesní sféře života jedince. Závislosti se poté následně kódují dle MKN10, podle látek na jejichž účincích vzniká daná závislost.

Další podobnou charakteristiku uvádí server legalizace.cz (Legalizace.cz, © 2009), podle kterého je závislost patologický vztah mezi jedincem a drogou. Tento vztah je definovaný změnami chování a dalšími projevy, které se vyznačují toužením po dalším užití látky, ať už za účelem navození lepšího psychického stavu nebo zabránění působení nepříjemných podnětů. Objevuje se zde tendence navyšovat množství užívané látky.

Běžně se setkáme také s rozdělením závislosti na fyzickou a psychickou. Tělesná závislost bývá popisována vznikem tolerance, což znamená, že k navození potřebného účinku musí uživatel zvyšovat dávky. Psychická závislost obvykle vzniká mechanismem učení, kdy dotyčný užívá drogy při určitých například zúzkostňujících situacích. Vysazení drogy se obvykle projeví abstinenčními příznaky, které mohou mít fyzickou i psychickou podobu (Nešpor, 2007).

Závislost mimo jiné lze vykládat pomocí teorie zahrnující biomedicínský model, bio-psycho-sociální model, přístup ochrany veřejného zdraví, přístup minimalizace poškození, morální a spirituální model a holistický, nebo-li celostní model (Kalina, 2003).

Dále literatura uvádí složky závislosti, mezi které patří, kulturní faktory, environmentální faktory, interpersonální a intrapersonální faktory (Millerová, 2011).

Velice výstižně demonstrovuje problematiku závislosti kouření tabáku. Je obecně známé, že kouření je nebezpečné, finančně nákladné, a že si průměrný kuřák zkrátí život o 15-18 let. Nemluvě o tom, že riziko rakoviny plic je opravdu veliké, protože 100% pacientů s rakovinou plic jsou z 90% právě kuřáci. A co je zajímavé, 70% všech kuřáků si přeje přestat kupovat cigarety, a přesto je nadále kupují (kurakovaplice, © 2003 – 2017).

1.1 Závislost z pohledu společnosti

Pokud existuje nějaká norma chování, logicky existuje chování, které z této normy vybočuje. Je tedy nějakým způsobem odlišné, nenormální. Psychologie toto chování označuje jako deviantní. Deviaci charakterizuje Hart a Hartlová (2009) jako vybočení, odchylku nebo odklon. A protože tato jinakost od normy nemusí být nutně negativní, užívá se termínů pozitivní a negativní deviace (Urban a Dubský, 2008).

Z hlediska zkoumání deviací je velice těžké určit hranice, kdy lze s jistotou dané chování označit jako deviantní. Tento problém může vysvětlovat teorie nálepkování. Ta říká, že deviantem se člověk stává až ve chvíli, kdy za něj byl prohlášen okolím. (Urban a Dubský, 2008) To jasně ukazuje jak moc je tento pojem relativní, protože rozhodnutí o stigmatizaci obvykle přísluší těm, kteří mají prestiž a uznání.

Tato teorie tedy může vysvětlovat rozdíly v postojích lidí k užívání různých psychoaktivních látek. Zatímco alkohol a tabák jsou společností tolerovány, drogy jako heroin jsou razantně odmítány. Pokud existuje nějaká norma chování, logicky existuje chování, které z této normy vybočuje. Je tedy nějakým způsobem odlišné - nenormální. Psychologie toto chování označuje jako deviantní. Deviaci charakterizuje Hart a Hartlová (2009) jako vybočení, odchylku nebo odklon. A protože tato jinakost od normy nemusí být nutně negativní, užívá se termínů pozitivní a negativní deviace (Urban a Dubský, 2008).

1.1.1 Experimentátor, uživatel, zneuživatel

Pohled společnosti na problematiku závislostí závisí na mnoha faktorech. Přesto si dovoluji tvrdit, že většina populace chápe, že mezi jedinci užívajícími drogy jsou vcelku velké rozdíly. Ty se týkají nejen vzhledu, ale například sociálního statusu. Pokládám tedy za důležité definovat dle Hajného a kol.(1999) následující tři kategorie, do kterých lze jedince užívající drogy zařadit.

Experimentátor

V první kategorii jsou především ti, kteří nepravidelně užívají látku bez tendence toto chování opakovat. Jedinec užívá látku k relaxaci a nikoliv k řešení náročných životních situací, přičemž schopnost čelit takovým situacím zůstává nezměněna. Rodinná situace jedince se jeví jako uspokojující a nedochází k výrazné změně sociálního statusu či schopnosti navazovat a udržovat vztahy. Hodnotová orientace zůstává též beze změny. Osobnost není nijak poznamenána. Takovýto člověk může být chápán jako hříšník, jež porušil sociální pravidla nebo jako pouhý experimentátor. Důvodem proč užívají experimentátoři drogy, je obvykle touha zkusit něco nového, zatímco u stálých uživatelů se objevují hlubší důvody, které často odstartuje pocit související s neschopností čelit nástrahám světa (Hajný a kol., 1999).

Uživatel

Do kategorie uživatelů patří ti, pro něž je užívání drogy pravidelnou záležitostí. Dnešní uživatelé jsou vcelku normálně vypadající, dobře informovaní mladí dospělí. Tito lidé často podléhají tendencím zlehčovat svoji situaci. Neuvědomují si, že původní plán užívat drogy za účelem zábavy, vystřídal potřeby unikat z reality a od problémů. Tím se vytváří paralelní světy, mezi kterými se uživatel pohybuje. Existence těchto paralelních světů má za následek rozkolísanost v prožívání jedince v průběhu jeho života. Důsledkem toho klesá schopnost udržet si svůj životní standart. Opadá zájem o rodinu a tím slábne i její vliv. Mezilidské vztahy jsou více napjaté a týkají se především materiálních otázek. Uživatel spíše slibuje, než jedná. Celkově je více orientován na přítomnost a ztrácí schopnost oddalovat naplňování potřeb. Stanovení cílů je záměrně posunuto za hranice dosažitelnosti. To vše se odráží také v chování, které je okolím vnímáno jako nepřiměřené a předvídatelné. Vztahy, které jedinec udržuje z vlastní vůle, bývají obvykle s osobami se stejnými zájmy. Vztahy, které udržuje z nutnosti, se výrazně zhoršují. Jedinec je orientován spíše na vyhledávání především příjemných zážitků. Únik před realitou je zde už jasně patrný. Stejně tak je patrná i změna v osobnosti. Narušení vnějšího i vnitřního prostředí se projevuje podrážděností, nesouladem v prožívání sebe jako celistvé osobnosti a zhoršenou schopností reagovat na náročné situace (Hajný a kol., 1999).

Zneuživatel

Člověk, jehož život je řízen drogou, spadá do kategorie zneuživatelů. Osobnost takového jedince podléhá diktátu drogy a je označována jako antisociální. Takový člověk už pochopitelně není schopen udržovat žádné funkční vztahy a to ani ty rodinné. Rodina se obvykle k takovému jedinci postaví dvěma způsoby. V prvním případě vnímá uživatele jako nemocného a má snahu jej zachránit, zatímco v druhém případě se od něj distancuje, nebo jej uvrhne v zatracení. Cílesměrné chování je zaměřeno pouze na snahu sehnat drogu a dosáhnout stavu bezbolestnosti. Jedinec již není schopný přiměřeně reflektovat své chování a vesměs jedná manipulativně, což se projevuje zejména ve vztazích, které jsou obvykle uzavírány pouze kvůli zisku. Osobnost je v této fázi téměř v rozkladu. Převažuje egocentričnost a černobílé vidění světa. Tito jedinci potřebují odbornou péči, která spočívá především v omezení přístupu k drogám a postupné a vytrvalé práci. (Hajný a kol., 1999)

1.2 Znaky závislosti

Mezi nejčastěji uváděné znaky závislosti patří podle Nešpora (2007) bažení, zhoršené sebeovládání, odvykací stav, růst tolerance, nezáměr o dřívější aktivity a pokračování v užívání přes jasně negativní důsledky.

Stejně tak je definuje Millerová (2011), která uvádí, že mezi projevy závislosti patří odvykací stav, intenzivnější užívání přesahující rámec toho, co bylo zamýšleno původně, tolerance, neúspěšnost přestat, kontrolovat látku a zotavovat se po jejím užití, pokračování v aktivitě i přes její jednoznačně destruktivní charakter, který se projevuje v sociální a profesní sféře života jedince.

1.2.1 Bažení

Je silné puzení užívat návykové látky. Projevy bažení jsou tělesné a psychické. Je společné pro závislosti i ostatní návykové chování. Velice často bývá použito jako argument, proč uživatel drogy užívá. Z výzkumů provedených v 60. letech 20. století vyplývá, že existují dva druhy bažení. Zatímco tělesné bažení nastává téměř ihned po odeznívání účinků drogy, psychické se ozývá i po delším časovém úseku (Nešpor, 2007).

Obecně nemá bažení dobrý vliv na kognitivní funkce, zejména paměť a snižuje schopnost koncentrovat se na úkol. Kromě toho velice úzce souvisí s prožíváním emocí. Zejména negativní emoce opravdu výrazně zvyšují bažení. Je to také významný faktor, který má nedobry vliv na léčbu většiny návykových onemocnění (Nešpor, 2007).

Z výzkumů provedených v 60. letech 20. století vyplývá, že existují dva druhy bažení. Zatímco tělesné bažení nastává téměř ihned po odeznívání účinků drogy, psychické se ozývá i po delším časovém úseku (Nešpor, 2007).

1.2.2 Zhoršené sebeovládání

Pocity bažení obvykle umocňují špatné sebeovládání, což však nemusí být stejné u každého. I člověk se silným bažením může mít sebeovládání v pořádku. Obvykle lze tedy pozorovat špatné sebeovládání u lidí, kteří nedostatečně reflektují své emoce a neumějí je rozpoznat. Také u těch, kteří jsou vyčerpaní psychicky nebo důsledkem užití drogy. Hlavním spouštěčem nekontrolovaného chování je však obvykle návštěva místa, kde nejčastěji docházelo ke styku s drogou (Nešpor, 2007).

1.2.3 Odvykací stav

Diagnóza odvykacího stavu je stanovena v případě, že došlo k podstatné redukci či úplnému ukončení užívání látky, příznaky odpovídají příznakům charakteristickým pro vysazení dané drogy a nelze je vysvětlit jiným onemocněním nebo poruchou chování (Nešpor, 2007).

1.2.4 Růst tolerance

Tolerance je míra schopnosti organismu snášet působení drogy. S četností užívání tolerance narůstá, což má za následek potřebu zvyšovat dávku (Hartl a Hartlová, 2009).

Růst tolerance může být dále způsoben například slabší reakcí nervového systému nebo rychlejším zpracováním látky v těle (Nešpor, 2007).

1.2.5 Nezáměr o dřívější aktivity

Záměr o dřívější aktivity ustupuje do pozadí. Všechny aktivity, které by moc namáhaly uživatele a byly v rozporu s užíváním drogy. Chování se stereotypizuje a zužuje na jednání vedoucí k sehnání drogy. A následně jejího užívání a zotavování se po odeznění účinků (Nešpor, 2007).

1.2.6 Pokračování v užívání, přes jasně negativní důsledky

Tento faktor bereme v potaz pouze v případě, že víme, že byl uživatel jasně informován o možných důsledcích užívání drogy (Nešpor, 2007).

2. Některé významné faktory v životě uživatele drog

Jak je již patrné z názvu kapitoly, jedná se pouze o některé významné faktory, které hrají důležitou roli v životě uživatele drog. Zpracovat všechny, které uvádí literatura je v rámci rozsahu této práce nemožné.

2.1 Faktory ovlivňující vznik závislosti

V rámci četných výzkumů v oblasti drog došli někteří badatelé k závěru, že existuje typ struktury osobnosti, který definují jako toxikomanskou. Tvrdit však, že každý uživatel odpovídá kritériím toxikomanské struktury osobnosti, by bylo poněkud zjednodušující a to i přesto, že skutečně existují některé společné znaky uživatelů drog. Velkým nedostatkem této teorie je, že nebere v potaz individualitu jedince ani fakt, že uživatelé mohou být zcela odlišných psychických struktur (Bergeret, 1995).

Podle Riesela (1999) mezi nejvýznamnější faktory patří zvědavost, trend, dostupnost, sociální tlak ze strany okolí, konflikty ve vztazích či jiné náročné životní situace.

Vcelku komplexní rozdělení faktorů, které ovlivňují, vznik závislosti uvádí Hartl a Hartlová (2009), podle nichž je dělení následující. První jsou faktory farmakologické, jež se vztahují ke kvalitě drogy, biologické faktory, což je například tělesná konstituce a další genetické predispozice a faktory osobnostní. Šestnáctiletý školák ještě nemá takové srovnání toho, co jej činí doopravdy šťastným, proto zážitek užití drogy může prožívat jako velice silný. A nakonec faktory sociální, které se týkají například přítomnosti dohledu rodičů, nebo touhy zapadnout do party v době dospívání.

Obecně však platí, že čím dříve člověk začne užívat a čím častěji to dělá, tím větší riziko závislosti mu hrozí.

2.2 Rodina

Rodinu definují Hartl a Hartlová (2011), jako společenskou skupinu, kterou spojuje manželství, pokrevní vztahy, odpovědnost a ochota vzájemně si pomoci (Nešpor, 2007).

Rodina je první model společnosti pro dítě. Má vliv na utváření osobnosti, hodnot a názorů, formuje sexuální role a svým působením ovlivňuje duševní a fyzický vývoj jedince.

V rámci rodiny můžeme pozorovat jak rizikové, tak protektivní faktory. Z toho vyplývá, že se rodina může, ale zároveň nemusí podílet na vzniku závislosti. O tom zda tomu bude tak, či onak, rozhodují některé faktory, o kterých bude pojednáno níže.

2.2.1 Některé rizikové faktory

Do této kategorie patří podle Nešpora (2007) nejasně definovaná pravidla vztahující se k chování dítěte, nepřiměřené tělesné tresty a přísnost, sexuální zneužívání, nedostatek času v péči o dítě, výskyt závislosti nebo duševní choroby u některého z rodičů, kladný postoj rodiny k užívání alkoholu a jiných drog, lhostejnost a nespolečenské chování rodiny k okolnímu světu, časté stěhování, špatná finanční situace rodiny nebo bezdomovectví.

Hajný (1999) uvádí ještě některé další faktory. Patří sem extrémní poměry v rodině, kladení přehnaných nároků na dítě, zacházení s dítětem jako s důvěrníkem, liberální způsob výchovy, nadměrná kontrola, nedostačující a nepružná volba výchovných strategií nebo rozvod.

2.2.2 Některé protektivní faktory

Mezi tyto faktory patří dostatečná péče o dítě, prosazování pozitivních hodnot, jasně vytyčená pravidla, sdílení odpovědnosti v rámci rodiny, středně omezující výchovný styl, rodiče poskytují dobrý model, jak čelit stresu, duševní zdraví rodičů a odmítavý postoj k drogám, spoluúčast rodičů na výchově dítěte nebo při výběru zájmových aktivit, přiměřené nároky na dítě a přístup dalších blízkých osob, zvyšující motivaci u dítěte (Nešpor, 2007).

Kromě zmíněných faktorů jsou zde ještě některé, které stojí za zmínku. Mezi ně patří dodržování zvyků v rámci rodiny, pružnost rodiny v reakcích na změny a při řešení problémů, dostatek pozitivní vazby směrem k dítěti, pravdivost a opravdovost při jednání s dítětem a rodič fungující jako vzor správného sebevědomí (Hajný, 1999).

2.3 Náročné životní situace

Do této kategorie by mohlo patřit mnohé z již zmíněných faktorů ovlivňujících fungování jedince v rodině a následně i mimo ni. Proto je důležité zmínit se o těchto situacích trochu více.

Zejména v době největších změn se zdají být některé situace nezvladatelné více, než kdy dříve. Platí to zejména pro dospívání, které je, jak je známo, obdobím největších změn ať už fyzických, sociálních tak i psychických. Nelze chápat náročné situace pouze negativně. Možná, že právě tyto hraniční situace jsou ty, které nás svým způsobem posouvají dál a posilují naši osobnost.

Extrémně náročné situace, které mají výrazný dopad na zdraví či chování člověka ve smyslu vzniku poruchy, jsou obvykle označovány jako patogenní. Ty situace, které vyvolávají stav konfliktu či frustrace, ale nepřecházejí nutně v poruchu, označujeme jako konfliktogenní, frustrující a stresové. A nakonec existují prosté náročné situace, jejichž zvládnutí vyžaduje překonání určitých překážek. Je však dobré brát toto členění jako zjednodušující, protože co pro někoho může být vnímáno pouze jako náročné, může jiného člověka silně frustrovat, protože vnímání náročnosti situace je zcela subjektivní (Čáp, 1968).

Na takové situace jedinec obvykle reaguje dvěma různými způsoby, a to buď snahou změnit prostředí, nebo sám sebe. Adaptační procesy probíhají třemi způsoby. Prvním způsobem je aktivní adekvátní vyrovnání se se situací. Druhým způsobem je kompenzace a třetím je snaha uniknout z nezvladatelné situace (Mikšík, 2001).

Na druhé straně zde máme několik faktorů, které výrazně negativně ovlivňují schopnost jedince zvládat náročné situace. Patří sem především stavy frustrace, kterou Hartl a Hartlová (2009) definují jako stav zklamání, způsobený znemožněním dosažení požadovaného cíle. Stres, což je nadměrná zátěž bez možnosti úniku, jejíž následky vedou k somatickému, či psychickému poškození jedince.

Důsledek působení náročných situací závisí na jejich charakteru. Mezi nejzávažnější situace podle Holmese a Raheho (in Kalina, 2003) patří úmrtí partnera, rozvod, rozvrat v rodině nebo úmrtí blízkého člena rodiny.

2.4 Resilience

V souvislosti se schopností subjektivně zvládat náročné životní situace se objevuje termín resilience. Slovo resilience, bývá obvykle překládáno jako houževnatost či nezdolnost.

Hart a Hartlová (2009) definují resilienci jako soubor činitelů, které pomáhají člověku čelit stresu, osamění a přežít v nepříznivých podmínkách či při nemoci. Pozitivní ladění, zdravé sebepojetí či kritické myšlení jsou jen jedny z mnoha faktorů jak svoji odolnost zvyšovat.

Zdeněk Matějček (in Langmeier a Matějček, 2011) říká, že každý jedinec disponuje jistým objemem obranných a ochranných složek, jež jsou geneticky předurčeny, a že jednoznačně pozitivní vliv na jejich dobrý rozvoj má, výchova ve fungující rodině nebo sourozenecké vztahy.

Resilientní osoba se tedy nejlépe pozná tak, že je schopna přijmout v situaci hrozícího ohrožení pomoc od ostatních, u okolí vzbuzuje pozitivní zájem, nejen bere, ale také dává, je schopna překonat krize, aktivně řešit nastávající problémy a zdravě se prosadit (Langmeier a Matějček, 2011).

Resilience tedy není něco, co buď máme, nebo ne. Jedná se o schopnost čelit náročným situacím a trénovat ji může každý. Výzkumy ukazují, že největším faktorem podílejícím se na resilienci jsou dobré mezilidské vztahy, které jsou svým charakterem podporující a nabízejí jistotu (American Psychological Association, © 2016).

Dalšími významnými činiteli zvyšujícími odolnost je například věk osoby. Čím je jedinec mladší, tím větší má chuť opakovat činnost, při které zažil neúspěch. Dalšími činiteli jsou momentální stav organismu, výkon aktivní činnosti, vynakládané úsilí či mezilidské vztahy (Čáp, 1968).

2.5 Vulnerabilita

Vulnerabilita bývá často chápána coby opak resilience.

Hartl a Hartlová (2009) definují vulnerabilitu jako zranitelnost nebo zvýšenou citlivost. V definici se setkáváme s odlišením vulnerability genetické, což jsou genetické předpoklady pro vznik choroby a vulnerability psychické. Tu zvyšují především neuspokojivé sociální dovednosti, nedostatek financí nebo nedostatek uspokojivých mezilidských vztahů. Spolu se stresem je jedním z nejčastějších činitelů podílejících se na vzniku duševních poruch.

2.6 Copingové strategie

Způsoby, jak zvládat stres, jsou zde uvedeny proto, že příznaky stresu jsou v mnohém podobné s příznaky bažení. Je tedy jasné, že právě copingové strategie mohou napomáhat při zvládnání závislostí (Nešpor, 2007).

Zvládnutí, nebo-li coping, lze chápat jako nasazení všech psychických sil v boji se stresorem. Významnou roli zde hraje nejen samotná postižená osoba, ale také její celé okolí. Nejedná se jen o vypořádání se s problémem, ale vědomé řešení situací působících úzkost v životě jedince. Způsoby, jak probíhá zvládnání situací, můžeme rozdělit do tří kategorií. První se zaměřuje na změnu či odstranění vnějších podmínek vyvolávajících stres, druhá na změnu vnitřních podmínek a třetí na přehodnocení významu situace pro jedince. V závislosti na charakteru situace se poté tyto tři způsoby uplatňují v jednání jedince (Nakonečný, 1997).

3. Drogy

Drogy charakterizují Hartl a Hartlová (2009) obecně jako látky, které jsou užívány i zneužívány, jako aktivizátory dobré nálady, změněných stavů vědomí, povzbuzení či ztlumení tělesných a psychických funkcí. Mají vliv na biochemické procesy v mozku, popřípadě v nervové soustavě.

Při periodickém užívání dochází u většiny případů ke vzniku závislosti. Drogy jsou velice oblíbenou zábavou adolescentů, protože poskytují rychlý a bezstarostný únik před samotou a neštěstím a zároveň umožňují jedinci začlenění do sociálních skupin (Nešpor, 2007).

Velice znepokojující by měl být fakt, že každý sedmý jedinec, který okusil drogu, se stává jejím pravidelným uživatelem, a že každý třetí student střední školy má za sebou nejméně jeden experiment s návykovými látkami (Hajný a kol., 1999).

Návykové látky lze dělit do několika skupin a jejich vymezení bývá často sporné. Jako ne příliš vhodné dělení se zdá být vymezení na měkké a tvrdé drogy.

Podle relativně nové teorie z Francie (Millerová, 2011), se již drogy nedělí, jak bylo zvykem, na legální a nelegální, ale v závislosti na bezpečnosti pro lidské zdraví.

Jiné dělení a nejčastěji používané, třídí drogy do několika podskupin. Jsou to (1) kanabinoidy (marihuana, hašiš), (2) přípravky s tlumivými účinky, (3) disociativní anestetika, (4) halucinogeny (LSD, psylocibin), (5) opioidy a deriváty morfinu (heroin), (6) stimulancia

(kokain,metamfetamin, nikotin) a další sloučeniny (Millerová, 2011).

Jiné rozdělení drog můžeme nalézt v knize od Hartla a Hartlové (2009) a to na následující skupiny. V první skupině jsou alkohol, heroin a opiáty. Ve druhé tabák, psychostimulancia a léky s hypnotizujícím účinkem a ve třetí, konopí.

Každá droga je velice specifická svými účinky. Dostupnost drog výrazně určuje procenta jejich zneužitelů. U nás mezi dobře dostupné drogy patří především alkohol a tabák, jež jsou zároveň společností nejvíce tolerovány (Hajný, 2001).

Poslední dobou výrazně stoupá obliba marihuany, která je momentálně zároveň velkým tématem široké veřejnosti, kvůli lékařským účelům nebo případy s grow shopy.

Společným znakem všech drog je fakt, že mění vědomí. Všechny drogy mají svou kulturu a tím mohou uspokojovat mnoho důležitých lidských potřeb. Například potřebu být součástí nějakého společenství, což může být zvláště v dospívání velice podstatné. Užívání drog také naplňuje potřebu zažít něco tajemného, nezvyklého či dokonce trochu nebezpečného (Hajný a kol., 1999).

Všechny drogy charakterizuje nebezpečí, které představují pro sebe a okolí. Po dlouhodobém užívání nastávají nepříznivé změny v osobnosti a poškozují tělesné i duševní zdraví. Důsledkem jejich užívání dochází ke zhoršování mezilidských vztahů a celkově menšímu zájmu o vzdělávání nebo pracovní uplatnění. U dětí vedou k podstatnému zhoršení prospěchu a chování ve škole (Nešpor, 2007).

3.1 Charakteristika vybraných drog

3.1.1 Alkohol

Alkohol je hypnosedativum a v malém množství navozuje stavy uvolněnosti. Zvyšuje sebevědomí a eliminuje úzkost a napětí. Zároveň má však značný vliv na nervovou soustavu a zhoršuje koordinaci a orientaci. Ve větších dávkách se projevuje opilostí, agresí, ale také smutkem nebo naštvaním. Více než 4 promile bývá obvykle smrtelná dávka (Shapiro, 2005).

Alkohol u nás mohou legálně užívat jedinci starší osmnácti let. Ovšem realita je trochu jiná a většinou se mladiství dostávají do kontaktu s alkoholem mnohem dříve (Nešpor, 2007). Vzhledem k tomu, že pití piva se těší v naší zemi veliké oblibě, jedná se o kulturní zvyk a součást společenského života.

Přestože je alkohol dobře společensky přijímán, může vyvolat těžký abstinenci stav v kombinaci s poruchou zvanou delirium tremens. Alkohol také výrazně zvyšuje riziko sebevražd, výskyt agrese, trestné činnosti a celkově nebezpečného jednání. Po fyzické stránce jsou dlouhodobým užíváním nejvíce zatíženy ledviny a játra. U dlouhodobě nemocných dochází ke zhoršení jejich nemoci a k oslabení imunitního systému. I poměrně malé dávky například vína či piva mohou u žen zvýšit riziko výskytu rakoviny prsu (Nešpor, 1998).

Příznaky užívání alkoholu jsou například typický zápach a emoční nestabilita (Nešpor, 1998).

3.1.2 Tabák

Tabák je rostlina, která obsahuje nikotin. Nikotin má v malých dávkách dočasný vliv na zlepšení některých kognitivních funkcí. Při dlouhodobějším užívání hrozí rizika propuknutí mnohých onemocnění, zejména rakoviny. Důsledkem užívání tabáku dochází ke stárnutí pleti a obecně zhoršení fyzického stavu uživatele (Hartl a Hartlová, 2009).

Přesto, že je tato droga legální, je velice návyková a riziková zejména ze zdravotních důvodů, které však obvykle nastávají později než u ostatních návykových látek, je nejlépe tolerována společností.

Statistiky mluví jasně. Odhadovaný počet kuřáků na Zemi se pohybuje kolem 1,3 miliardy. Za jeden rok zemře na následky kouření kolem pěti milionů obyvatel a počet stále vzrůstá. V ČR kouří odhadem dva miliony lidí. První cigaretu vyzkouší děti ve věku deseti let. A devět z deseti kuřáků začne kouřit pravidelně před osmnáctým rokem života. Z tohoto důvodu někdy bývá kouření označováno jako dětská nemoc. Pokud kouří oba rodiče riziko, že bude kuřákem i dítě je čtyřikrát vyšší než u nekuřáků (kurakovaplice, © 2003 - 2017)

3.1.3 Marihuana

Marihuana je velice rozšířená droga, která navozuje euforii, takzvaně zpomaluje čas a zintenzivňuje sluchové, chuťové a taktilní vjemy. Marihuana se zpravidla kouří v jointech obsahujících 0,5 - 1 gram. Nejvíce THC, asi 95% kuřák vdechuje při užití vaporizéru. V případě klasického jointu je to pouze 30% (Miovský, 2008).

Při větším množství užitého THC, což je aktivní látka obsažená v rostlinách, se mohou objevit halucinace. Pravidelné kouření má negativní dopad zejména na krátkodobou paměť a negativně ovlivňuje psychiku jedince. Účinky mnohdy přetrvávají i několik desítek hodin, kdy prvotní stavy dobré nálady obvykle vystřídá útlum a únava. Marihuana má prokazatelně vliv na vznik schizofrenie, a to zejména u mužů mezi 18. až 35. rokem života (Miovský, 2008).

Hlavními příznaky jsou rudé oči, typický odér, poruchy paměti a motivace (Nešpor, 1998). Riziko rakoviny je u kouření marihuany vyšší než u tabáku. Dále hrozí plicní onemocnění ze spor houby *Aspergillus*, jež se usazují na plicích. Problémy s pamětí a lhostejnost výrazně ovlivňují školní prospěch či pracovní nasazení. Co se týče fyzické závislosti, vzhledem k pomalému vylučování THC z těla zpravidla nenastává. Ovšem psychická závislost na marihuaně vzniká. Stejně jako u ostatních látek se nebezpečí zvyšuje při kombinaci s jinou drogou (Nešpor, 1998).

Marihuana má mimo jiné vliv na sny. THC svým působením na mozkové struktury ovlivňuje průběh REM spánku, ve kterém se právě sny zdají (King, 2008).

Amotivační syndrom je specifikum konopných drog a především marihuany. Interpretace tohoto fenoménu jsou zatím nejasné a stávají se předmětem častých diskuzí. Pravděpodobně však souvisí s prokrastinací, ztrátou zájmu o plnění povinností a celkovou apatií (Miovský, 2008).

3.1.4 Extáze

Extáze bývá označována jako taneční droga, zejména pro své účinky vyvolávající touhu dělat něco opakovaně. Její požití vyvolává vyplavování serotoninu, což pozitivně ovlivňuje náladu a sebevědomí uživatele. Potlačuje potřeby spánku a chuť k jídlu a naopak zvyšuje pocity klidu, odvázanosti a vzájemnosti. Jako negativní dopady na zdraví bývají uváděny poruchy paměti a spánku, zvýšená úzkostnost a riziko dehydratace. Stavy navozené extází trvají v závislosti na užitém množství i několik desítek hodin (Shapiro, 2005).

Extáze byla poprvé syntetizována roku 1912 Antonem Köllishem pro německou společnost Merck Pharmaceuticals (Pilcher, 2008).

3.1.5 LSD

LSD je syntetický halucinogen, chemickým složením blízký serotoninu. Dávka stačící k navození změněného stavu vědomí se pohybuje v řádech setin miligramu. Ovlivňuje emoční prožívání, ale samozřejmě také kognitivní procesy. Bývá zneužíváno pro své halucinogenní účinky. Pokud je vyrobeno v laboratorních podmínkách nemá prokazatelné destruktivní účinky na lidský organismus a několik let bylo užíváno v terapiích. Účinky v závislosti na množství a způsobu užití trvají zhruba pět až dvanáct hodin (Hartl a Hartlová, 2009).

Intoxikace bývá často charakterizována stavy na zvracení, které zhruba po půl hodině ustupují. Dalšími projevy jsou halucinace a pseudohalucinace, emoční ambivalence, narušené vnímání času i prostoru. Malé dávky způsobují zvýšený zájem o okolí a navozují, jak pocity euforie a bezstarostnosti, tak obavy nebo strach. Velký vliv na prožívání během intoxikace má psychický stav, který předchází užití. Důležitý je také vztah k osobám, s nimiž drogu užil. Vlastní tělo a zejména končetiny jsou vnímány jako nepřiměřené k tělu (Miovský, 1996).

Nebezpečí užívání LSD spočívá zejména v jeho moci měnit postoje uživatele. Důsledkem toho se stává, že jedinec věří ve své vize natolik, že se oddaluje běžné realitě a může jednat asociálním způsobem. Často dochází k náhlé změně v hodnotové orientaci jedince a restrukturalizaci osobnosti (Miovský, 1996).

3.1.6 Lysohlávky

Existuje mnoho druhů lysohlávek, přičemž mnohé z nich se vyskytují na území naší republiky. Nejčastějšími zástupci jsou lysohlávka kopinatá nebo kropenatec parabolický. Účinky těchto hub jsou známy po celém světě již mnohá staletí. Nejstarší sošky vyobrazující psychedelické houby pocházejí z 13. stol. p. n. l. a byly nalezeny na území dnešní Quatemaly (Grof, 2004).

Intoxikace obvykle trvá čtyři až šest hodin, opět v závislosti na množství a způsobu užití. Při intoxikaci dochází ke zvýšení tlaku i tepu, objevují se iluze a halucinace, vztahovačnost, paranoia, zmatenost a poruchy pozornosti (Miovský, 1996).

Mezi účinné složky patří hlavně psilocybin a psilocin. Nejčastěji bývají houby užívány orálně, ale je možné nasušené plodnice kouřit. Po orálním užití nastává intoxikace zhruba do půl hodiny. Charakteristické je zívání, pocity únavy a rozšířené zornice. Prvotní stavy poté střídají prožitky vizuálních halucinací. Každý jedinec takový stav vnímá vysoce individuálně, ale obecně lidé popisují prožitky jednoty a umocnění veškerých smyslových vjemů (Leary a kol., 2000).

3.1.7 Pervitin

Nebo-li metamfetamin, je látka, která navozuje pocit nadbytečné energie a snižuje potřebu naplňovat základní lidské potřeby. Má negativní dopad zejména na kognitivní funkce, vnímání a myšlení. Doba trvání stavu navozeného pervitinem bývá odhadována na deset hodin a více. Tato látka je silně návyková a je jednou z nejoblíbenějších drog dnešní doby (Hartl a Hartlová, 2009).

Intoxikace je charakteristická nadměrnou aktivitou. Dlouhodobější užívání vede k pocitům pronásledování a zmatenosti a úzkostným stavům. Charakteristické je narušení spánkového cyklu, kdy jedinec dlouhodobé bdění nahrazuje několikadenním spánkem (Nešpor, 1998).

Závislost na pervitinu se rozvíjí velice rychle. Důsledkem dlouhodobého užívání dochází k poškození hlavně srdce a jater (Nešpor, 1998).

3.1.8 Heroin

Heroin je návyková látka morfinového typu. Na heroinu vzniká závislost nejrychleji a předávkování obvykle končí smrtí. Doba působení bývá zpočátku šest hodin, ale vzhledem k rychlosti vzniku tolerance se postupně snižuje. Stavy způsobené požitím heroinu bývají charakterizovány nástupem velice intenzivního pocitu slasti, ústupem úzkosti a pocity euforie. Biologické potřeby se redukuje na minimum. Ze zmíněných drog hrozí u heroinu nejvyšší riziko předávkování. Mezi hlavní odvykací příznaky patří rozšířené zornice, pocení a slzení, problémy s vyměšováním, křeče a bolesti kloubů a svalů (Nešpor, 1998).

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Metodologie výzkumu

4.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem práce je vytvořit náhled na život jedince užívajícího drogy v některých jeho kontextech a tento náhled poté porovnat s názorem jeho blízké osoby.

Výzkum je zaměřen na problematiku vývoje vztahu mezi drogou a uživatelem v kontextu jeho života, a to se zaměřením na postoje a pocity. Původním plánem bylo získat data pouze od uživatelů, ale nakonec se zdálo být vhodné přidat pohled blízké osoby, kvůli zachování alespoň částečné objektivity výpovědí.

Rozhodně není účelem práce vydat všeobecně platná tvrzení o životech uživatelů drog, ale jde pouze o snahu postihnout některé jevy, které se v jejich životech objevují. Z tohoto důvodu jsem si stanovila následující výzkumné otázky, na jejichž základě byly pokládány otázky respondentům.

Výzkumné otázky:

V1: **Jaké byly hlavní příčiny vzniku závislosti?**

V2: **Jaký dopad mělo užívání drog na život jedince?**

V3: **Jak se proměnil vztah uživatelů k drogám během jejich života?**

4.2 Přípravná fáze výzkumu

Výzkum byl realizován po přípravě, kterou zahrnovalo sestavení plánu výzkumu, vytvoření projektu a jeho následná realizace. Po pilotním rozhovoru následovalo upřesnění některých otázek rozhovoru.

Typ výzkumu

Vzhledem k charakteru výzkumného problému a cíli výzkumu jsem použila kvalitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum nám pomáhá pochopit podstatu doposud nezkoumaných jevů nebo zprostředkovat náhled na problémy v nových souvislostech a umožňuje tak zachytit jejich jedinečnost a neopakovatelnost (Strauss a Corbinová in Švaříček, 2007).

4.2.1 Případová studie

Podle Švaříčka (2007) je vhodné použít případovou studii právě tam, kde se snažíme rozkrývat kontext určitého jevu, což nejlépe vyhovuje charakteru této práce.

Případovou studii řadí Miovský (2006) do typů výzkumu, což může být v rozporu s některými jinými teoriemi. Břicháček (in Miovský, 2006) uvádí případovou studii jako vhodnou k popisu typických případů zástupců vybrané skupiny. Postup, který jsem zvolila, tedy popsání životního kontextu uživatele drog a závěrečné porovnání s dostupnými teoriemi, nazývá Stake (in Švaříček, 2007) instrumentální případová studie.

Jedná se především o hledání a popisování vztahů mezi situacemi a fakty ze života respondentů v porovnání s názory přátel či rodiny a dostupnými teoriemi. Vzhledem k tomu, můžeme tento výzkum také alespoň z části zařadit mezi explanatorní studie (Švaříček, 2007).

Případová studie je, pokud dodržíme všechna její pravidla, naprosto plnohodnotnou metodou výzkumu, jejíž výsledky lze dále zobecňovat.

4.3 Metody získávání dat

Pozorování

Slouží jako doplněk k polostrukturovanému interview a pomáhá rozkrýt některá skrytá sdělení, jež nejsou přímo obsažena ve verbálním projevu. Během pozorování je vhodné se zaměřit na vzhled, chování, orientaci v čase a prostoru, ale také například na tempo či hlasitost mluvy (Miovský, 2006).

Rozhovor

Nejdostupnějším nástrojem ke sběru dat v kvalitativním výzkumu je rozhovor. Všechny tři rozhovory byly zaznamenány na diktafon a přepsány a jejich přepis je součástí příloh. Z dostupných typů rozhovoru bylo vybráno polostrukturované interview. Důvodem je, že řeší některé nevýhody více vyhraněných přístupů. Vyžaduje přípravu schématu, podle kterého se výzkumník orientuje a řídí. Je také vhodné se během dotazování doptávat a ujišťovat se o správnosti pochopení vysvětlení podaných respondentem (Miovský, 2006).

Rozhovory probíhaly na místě, které zvolili respondenti, protože jsem chtěla, aby se cítili dobře a zároveň byl zachován přirozený průběh komunikace, což je jeden ze základních požadavků, který musí být splněn, aby bylo interview zdařilé.

Hlavní výhodou polostrukturovaného interview, v porovnání se zbylými variantami metod interview je, že umožňuje výzkumníkovi vytěžit maximum informací. Nevýhodou především pro samotného tazatele může být fakt, že důsledkem maximálního nasazení v rozhovoru ztratí hlavní linii (Miovský, 2006).

Během první fáze rozhovoru šlo obvykle o navození dobré atmosféry, vyladění se na komunikační styl respondenta a sdělení některých informací nezbytných pro realizaci rozhovoru. Dále jsem požádala o souhlas s nahráváním na diktafon. Samotné dotazování se na problém probíhalo od těch méně složitých otázek po ty složitější, aby nebyla narušena motivace respondentů.

Během interview jsem se snažila o citlivé reagování na potřeby respondentů, abych co nejvíce eliminovala možné vlivy únavy a ostatních faktorů. Svoboda (in Miovský, 2006) doporučuje nezhušťovat náročná témata, doptávat se na konkrétní odpovědi, pro zachování lepší validity odpovědí a celkově postupovat od běžných, k citlivým tématům. Tazatel by měl vhodně zvládat situace, znát své hranice a být schopen ošetřit možné problémy spojené s dotazováním.

Závěr rozhovoru by měl vést k důstojnému rozloučení a ujištění se o psychické pohodě respondenta. Takový přístup je v souladu s etikou výzkumu, a ponechává badateli možnost opět konzultovat některé své případné dotazy (Miovský, 2006).

4.4 etická otázka výzkumu

Vzhledem k tomu, že ve výzkumu byla užitá citlivá data, byli respondenti předem seznámeni s anonymizací všech poskytnutých údajů, což je ošetřeno v rámci informovaného souhlasu. Všichni respondenti byli obeznámeni s tím, že jsou během rozhovoru nahráváni, a že v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů 101/2000Sb. byly veškeré identifikující údaje pozměněny dle dohody.

4.5 výběr výzkumného vzorku

Pro zajištění relevantních výsledků výzkumu jsem zvolila kritéria, jež musel každý respondent splnit. Těmito kritérii byl (1) věk nad 18 let, protože se jedná o zkušenosti s drogami. (2) Ochota spolupracovat a (3) užívání drogy alespoň třikrát týdně, po dobu delší než jeden rok. Rozhodla jsem se pro metodu příležitostného výběru vzorku v kombinaci se záměrným výběrem, protože jsem si určila tři již zmíněná kritéria, aby vzorek nebyl výběrově chudý.

Výhodou tohoto postupu je, že je velice efektivní (Miovský, 2006).

Výběr respondentů z okolí samotných uživatelů probíhal formou volby samotných respondentů, protože původní záměr provést rozhovory pouze s rodiči respondentů, byl narušen odmítnutím spolupráce právě ze strany rodičů dvou respondentů.

Na základě těchto kritérií se výsledný vzorek sestává ze dvou mužů a jedné ženy a dále 2 žen a 2 mužů z řad blízkého okolí respondentů.

4.6 Proces sběru dat

Sběr dat byl proveden v průběhu roku 2015 a 2016. Respondenti byli vyzváni na předem sjednané místo, kde byl dostatečný klid k rozhovoru.

Před zahájením rozhovoru jsem se každému z účastníků představila a informovala ho o okolnostech rozhovoru a vysvětlila jsem cíle své práce.

Rozhovory byly po dohodě s účastníky nahrávány na diktafon za smluvených podmínek.

V závěrečné fázi rozhovoru jsem se snažila o zlehčení a případné ošetření vzniklých nesrovnalostí a případných nepříjemných pocitů, které mohly nastat během otevření citlivých témat.

4.7 Zpracování dat

Pro zpracování dat do psané podoby jsem použila metodu doslovné transkripce, kterou následovalo odstranění tzv. slovní vaty. Aby došlo k eliminaci možných chyb z mé strany, zkontrolovala jsem přepsané informace opakovaným poslechem nahrávek.

V druhé fázi byly osobní údaje respondentů nahrazeny fiktivními jmény. Byly vynechány části vět, které nesdělují žádné informace (tzv. slovní vata). Bylo dbáno na to, aby nedošlo k pozměnění významu výpovědí.

Metodou zpracování dat byla obsahová analýza textu, díky níž lze objevit stěžejní témata a okruhy, která jsou pro výzkum rozhodující (Miovský, 2006).

Získaná data z rozhovorů byla rozdělena do klíčových kategorií, které prostupují všechny rozhovory. Vyhodnocení proběhlo pomocí metody výkladu karet.

4.7.1 Klíčové kategorie:

- vztah s rodinou
- potřeba zapadnout
- touha experimentovat
- pohled do budoucnosti
- otázka smyslu života

5. Výsledky výzkumu

Níže analyzuji jednotlivé případy z hlediska vytyčených výzkumných otázek. Citace jsou v textu psané kurzivou a vloženy do uvozovek. Smyslem bylo logicky uspořádat text tak, aby nepostrádal smysl a byl dobře čitelný. Ochrana osobních dat byla zajištěna změnou jmen.

Cílem toho rozboru je poskytnout komplexní informace, týkající se rodinné situace a okolností, které měly vliv na vztah uživatelů k drogám a zpětnou vazbu v podobě výpovědí blízkých osob respondentů.

5.1 Kazuistiky

Klára

Je svobodná momentálně nepracující žena, ve věku 35 let. Je drobné postavy. Má na krátko střižené vlasy a výrazné modré oči. Má rozvedené rodiče, kteří bydlí na druhé straně republiky, a proto je s nimi v kontaktu pouze telefonicky. Má ještě mladšího bratra, který bydlí se svojí ženou v Anglii. S bratrem se vídají velice často prostřednictvím videohovorů. Momentálně se Klára potýká s finančními problémy. Pervitin užívala po dobu šestnácti let pravidelně a stále má sklony k občasnému užívání. Kromě toho má bohaté zkušenosti s heroinem, alkoholem a marihuanou a je silná kuřačka. Bylo znát, že je pro ní obtížné mluvit o některých tématech. Během rozhovoru často plakala.

Jak probíhalo Kláry dětství?

Jak vnímala sama sebe a vztahy s ostatními lidmi?

Jak se jí líbilo na ZŠ a jaké byly její zájmy?

Své dětství Klára prožila s oběma rodiči. Zatímco s tatínkem vycházela velice dobře. *„Táta je borec. Toho jsem měla vždycky ráda. Táta při mně vždycky stál.“* S maminkou to bylo o mnoho horší. *„Mámu jsem vnímala jako ježibabu. Všechno, co jsem dělala, bylo špatně, byl to rambajs.“* Postupně tento vztah přerostl v nenávislný boj. *„To taky byla ve třinácti ta epizoda, jak mě máma za pozdní příchod dovedla k doktorce a řvala na mě, že jsem děvka, s kým jsem kde chrápala.“* Klára měla oporu v otci a také ve svém mladším bratrovi. V dětství bylo spíše samotářka. *„Vždycky jsem si někam zalezla. Akorát s bráchou jsme dost kámošili.“* Ráda četla a jezdila s tatínkem a bratrem na ryby.

První cigaretu vyzkoušela už v jedenácti letech a v průběhu 8. třídy začala kouřit pravidelně. Zhruba ve stejnou dobu také poprvé vyzkoušela marihuanu. *„S tátou a bráchou na dovolený jsme potkali takový ty lidi spjatý s přírodou, a tam jsem se poprvé zhulila. Leželi jsme s o tři roky mladším bráchou na hřišti, cítili jsme se krásně a bavili jsme se pohledem na mraky.“*

Na druhém stupni se vztah Kláry s maminkou prudce zhoršil. Maminka Kláry se ji snažila udržet doma. To vyústilo v ještě větší odpor. Po tom, co se Kláry maminka dozvěděla o tom, že jí manžel podvádí, podala žádost o rozvod, což nemělo dobrý vliv na vztahy v celé rodině. *„Navíc máma se bála o dobrý známky a tak mi dávala zarachy. Měla jsme se rozhodnout, s kým zůstanu a já jsem si vybrala tátu. Brácha zůstal s mámou, která bydlela u babičky.“* K rozvodu však nakonec nedošlo.

Touto dobou už Klára pravidelně kouřila cigarety i marihuanu a pila alkohol. Základní školu zvládla Klára s velmi dobrým prospěchem, ale nejvíce jí to táhlo k umění. Přesto po ukončení ZŠ pokračovala na nátlak rodičů na obchodní akademii. *„Ale naši mi řekli, že mám přece dvojky a že půjdu na prestižní povolání na účetní.“*

A jak to vše probíhalo dál na SŠ? Co přimělo Kláru začít brát drogy?

I přes snahu Kláry maminky udržet Kláru doma, byla nová příležitost města lákavější a Klára se rychle chytila party lidí, kteří pravidelně užívali drogy. *„Taky mě lákali takový ty umělci a vůbec všechny ty partičky, o kterých jsem věděla, že si jedou drogy.“*

Maminka Kláry zřejmě tušila, co Klára mimo domov provádí, a tak jí zakazovala chodit ven s kamarády. Důsledkem toho začala Klára utíkat z domova a poškozovat se. *„Od patnácti jsem taky začala víc zdrhat z domova balkonem. Máma mě nechtěla pouštět nikam, protože se bála, že začnu fetovat. Všechny ostatní rodiče nechávali být, jen mě ne. Tak jsem se páčila.“* V tu dobu se Klára zajímala o muziku a kreslila obrazy. Také ráda sportovala. Nejvíce ji bavila atletika, kterou dělala závodně, a plavání.

Vztah s matkou se stále zhoršoval, až došlo ke Klářině prvnímu velkému útěku z domova. *„Už jsem nedokázala být víc se ženskejma. V šestnácti máma předvedla další výstup a zmlátila mě. Tak jsem se sbalila, že půjdu bydlet za kámoškou do Prahy.“*

V Praze Klára vyhledala partičku lidí, kteří měli drogy, tak jak to viděla ve filmech. Tady také poprvé vyzkoušela heroin. *„Zeptala jsem se jich, jestli nemaj nějaký herák. Okamžitě mě vzali s sebou. Tam jsem si dala poprvé do žíly.“* Důvodů, proč tak udělala, bylo, jak sama říká hned několik. *„Přitahovalo mě prožívat bolest. Věděla jsem, že potřebuju bejt v partě už z Pardubek.“* *„Na všech těch lidech bylo vidět jak se ničí a v tom jsem si cítila dobře.“*

Přestože rodiče Kláru hledali a nakonec i úspěšně našli, odmítala se vrátit domů kvůli strachu, co bude následovat, a tak zůstala ještě dalších pár měsíců v Praze, kde brala drogy se svým tehdejším partnerem. Ten ji však po třech měsících poslal zpátky domů. *„Po třech měsících jsme si dali a on mi řekl, že mu umřela bejvalá holka na předávkování, a že vidí, že jsem moc a jak jedu pecky. Takže mě pak posadil na vlak a poslal mě domů.“*

Kláry obavy se opravdu naplnily a po jejím příjezdu se na ní maminka velice zlobila, protože moc dobře poznala, co se její dceři během pobytu v Praze stalo. *„Měla jsem 47 kilo a byla jsem šedivá a přijela jsem vyholená na 2 mm a taky jsem měla rozpíchaný celý ruce.“*

V kontextu těchto událostí začala první ambulantní léčba pod dohledem psychiatra. Ta ovšem nebyla příliš úspěšná. *„V tuhle dobu jsem se fakt chtěla zničit. Poprvé jsem se léčila ambulantně, ale to moc nezabralo.“*

Klára opět začala fungovat v partě uživatelů drog a přestala se ozývat svým rodičům. *„Pak jsem zase začala chodit zpátky do školy, ale jenom na chvíli, zázemí doma byla pořád stejný a škola mě nebavila víc a víc.“*

To mělo za následky, že se Klára opět dostala do péče odborníků a nastoupila na první půlroční detox. *„Odchytli mě na jednom bytě. No a já jsem musela na výslech, kde mě už čekali naši a už dopředu mi domluvili 1. detox v Červeňáku na půl roku.“* Ovšem jak už to tak bývá, léčba z donucení nebývá příliš úspěšná. *„Léčbu jsem vydržela, protože máma řekla, že budu buď tam, nebo v pastáku. Tahle léčba mi asi nic nedala. Ale jedna věc byla hustá. Do týhle doby, než jsem šla na první léčení, mě máma nikdy neobejmula.“*

Po ukončení léčby a po domluvě s rodiči se Klára odstěhovala do Českého Krumlova na internát a nastoupila na uměleckou školu. Chuť na pervitin sice přetrvávala, ale protože zde bylo obtížné jej sehnat, trávila Klára čas po hospodách a kouřila marihuanu. *„Celou tu dobu jsem ale dost chlastala a hulila trávu se staršíma lidma, který jsem tam tak různě potkala.“*

To se ale opět změnilo s návštěvou Prahy během třetích prázdnin. *„Jenom jsem tam přestupovala z vlaku na vlak a napadlo mě, že bych si mohla sehnat. Na Florenci jsem si nechala šlehnout od jednoho týpka.“*

Problémy nastaly ve chvíli, kdy Klára zjistila, že po injekční aplikaci dostala žloutenku typu C. Po pobytu v nemocnici, se Klára vrátila zpátky domů.

Pár měsíců vydržela Klára „pouze“ u alkoholu a marihuany, ale nakonec se vše vrátilo do starých kolejí. *„Pak na čarodky, když jsem jela opilá k nám, tak jsem potkala týpka a už jsme si šli dát perník. Tady se to zase rozjelo.“* Toto přátelství, které spojily a spojovaly drogy, trvalo asi rok a půl. Přestože se nakonec rozpadlo, Klára pokračovala dál. *„Chtěla jsem přestat, ale od začátku jsem brala pecky, takže jsem prakticky neměla hranice. Mezitím jsem se snažila alespoň docházet na sezení s psychiatrem.“* Během toho bydlela Klára u táty a jeho přítelkyně a snažila se chodit do práce, což jí však její závislost tak úplně nedovolovala.

Nakonec sama uznala, že už je to příliš a sama se přihlásila na léčení. *„Trvalo to šest měsíců a dala jsem do toho všechno. Bylo to tam zastaralé a uniformní, ale evidentně to pomohlo. Poprvé jsme jim přiznala i sobě přiznala, že jsem závislá na drogách.“* Skoro už to vypadalo, že se blýská na lepší časy, ale po dvou měsících Klára opět začala užívat pervitin. *„Asi jsem ještě neměla dost. Měla jsem dobré kontakty, tak jsem se začala věnovat užívání drog naplno.“*

Potom opět zasáhli rodiče a donutili Kláru nastoupit na další léčbu, která selhala stejně jako všechny předešlé. *„Sem mě dali pryč, abych byla tvrdší, ale nechtěla jsem to asi chápat. Tady jsem tu terapii brala jako zlo proti mně. Naplnila mě sebelítost. Měla jsem pocit, že mi nikdo nerozumí. Byla jsem zraněná a ublížená.“*

Před koncem léčby se Klára odstěhovala se svojí kamarádkou do Prahy, kde vše nabralo ještě větší obrátky. *„Překvapivě jsem v tom během dvou týdnů litala zase a mnohem víc, než kdy předtím. To, co mi jinde trvalo patnáct měsíců, jsem v Praze stihla za šest. V této době mi vážně hráblo.“*

Po tom, co Kláru vyhodili z ubytovny, se toulala po Praze a chvíli pobývala na ulici. Kromě toho přišla o všechny své věci a domů se vrátila ve zbídačeném stavu. *„Asi po 2 měsících bezdomovectví jsem jela do Pardubic, bylo Mikuláše a já jsem dorazila přímo k mámě do práce s jednou jedinou taškou věcí. Byla nasraná, ale vzala mě k sobě.“*

Opět se opakoval stejný příběh, ale tentokrát Klára nastoupila na střednědobou léčbu, což se nakonec ukázalo jako nejlepší řešení. A to i přesto, že to zpočátku nevypadalo nejlépe, vydržela Klára dvanáct měsíců abstinovat. *„Opravdu přísné podmínky donutily člověka zatnout zuby. Tady jsem zjistila, že fakt můžu fungovat bez drog.“*

Po ukončení léčby si Klára našla nového partnera, se kterým otěhotněla, Klářino těhotenství neprobíhalo hladce. Hned na začátku ji opustil partner a po celou dobu se potýkala s finančními problémy. Kláry dcera se nakonec narodila mrtvá, což Kláru nepochybně velice zasáhlo. Důsledkem toho začala opět užívat drogy.

Doba změny přístupu k životu

Protože se Klára nyní potýká s velice náročnou životní situací, kterou řeší užíváním drog, nedá se úplně mluvit o nějaké převratné změně v přístupu k životu. *„Tyhle věci mě dost semlely, takže jsem si zase začala dávat. Navíc jsem měla i dost finančních problémů, s čímž ostatně bojuji doted.“*

Shrnutí

Svoji zkušenost s drogami Klára vyjadřuje v těchto pár větách: „*No určitě mi daly specifické pohled na svět. Je to drsná škola života, co všechno se sebou může člověk zažít. Svět už pak nevypadá tak černobíle.*“

Během jejího života se také radikálně proměnil její názor na uživatele drog. „*Zpočátku jsem k nim vzhlížela a byli mi sympatický. Dneska si spíš myslím, že jsou ti lidé nemorální, bez jakéhokoliv zájmu o život. Dlouhodobí uživatelé přijdou časem o sexuální touhy, ale i normální touhy jen tak s někým být.*“ Přesto, že má na uživatele drog takový názor, sama je stále užívá a svoji závislost si dobře uvědomuje.

Dnes by si přála především splatit dluhy a žít pokojný život někde v rodinném domku. Na otázku, zda si myslí, že fakt, že užívala drogy, ovlivnil její rodinu, odpovídá: „*Dokonce bych řekla, že náš vztah s mámou se během toho trochu zlepšil. Možná si taky uvědomila, že to byla i ona, kdo se podílel na tom, co se stalo. Táta mě měl vždycky rád a je to dodnes. Tam se asi nic moc nezměnilo.*“

A jak to vidí Kláry kamarádka Dana?

Dana má Kláru velice ráda i přesto, že se neznají příliš dlouho. Jak sama říká, je to jeden z nejkomplicovanějších vztahů, které kdy navázala a dává to do spojitosti právě s Klářinou drogovou závislostí. *Také je to jedno z nejkomplicovanějších přátelství, které jsem kdy s kým měla.* To, že Klára bere drogy, ji napadlo prakticky okamžitě, když jí viděla, takže jí ani nepřekvapilo, když jí to Klára jednoho dne přišla říct. „*Poznala jsem to. Víte většina lidí, co berou drogy má určitý společný rys, podle kterých je to hned poznat.*“

Navíc Dana sama říkala, že má zkušenosti s některými drogami. Nijak zvláště je nehaní, ale ani neobhájí. Zpočátku vnímala Dana přátelství s Klárou jako rovnocenné. V době kdy se poznaly, byla Klára téměř rok čistá. Postupem času si však začala Dana všimnout některých změn v jejich vztahu. „*Postupně se totiž začalo ukazovat, že naše přátelství slouží hlavně k tomu, aby pomohlo Kláře vypovídat se ze svých problémů. Dneska už je prakticky o tom, že se ozve, jen když něco potřebuje. Taký je hodně vidět, že moc nerozumí tomu, co se v ní děje. A její hodnocení sebe je čím dál více vzdálené realitě. A taký ta víra ve vlastní bezmocnost a odevzdanost osudu, ta je až šílená.*“

Dana téměř nikdy neměla ambice Kláře drogy rozmlouvat nebo se snažit vyhledat odbornou pomoc. Akorát když Klára otěhotněla, tak vyjádřila svůj nesouhlas s kouřením. „*Vlastně jen v době, kdy čekala malou Elišku a kouřila trávu a několik cigár denně. Takže mě vlastně ani nakonec nepřekvapilo, co se potom stalo.*“ Bylo jí však jasné, že šance uspět, je mizivá.

S Klárou se také několikrát sešla během toho, co byla pod vlivem pervitinu. Z těchto setkání

neměla Dana nikdy radost. „Občas to bylo tak moc šílený, že se to ani nedalo vydržet. Musela jsem ji poprosit, jestli bychom se nemohli sejít někdy jindy. Co je moc, to je moc.“ Dana se domnívá, že hlavní důvod, proč Klára stále bere drogy, je její závislost. „Dneska už je to asi hlavně zvyk a návyk řešit těžké a náročně situace tímto způsobem a rychle se dostat do stavu pohody prakticky bez námahy.“

Ke konci rozhovoru to vypadalo, že už Dana nemá dál chuť trávit s Klárou čas, protože jen dává, ale nic nezískává. „A navíc nejsou schopni oplácet přátelství stejnou měrou, protože jim v tom brání přílišné zaujetí sebou samým.“

Klíčové momenty:

- Narušený vztah s matkou
- Útěk z domova, zakončené braním drog
- Touha zapadnout
- Zanechání školy
- Útěk z rodného města v šestnácti letech
- První drogy: cigarety, alkohol, marihuana.
- Několikanásobný neúspěšný pokus o léčení.
- Bezdomovectví
- Nefunkční partnerské vztahy.
- Těhotenství
- Porod mrtvé dcery

Matěj

Je svobodný pracující mladý muž střední postavy. Jeho výrazným znakem je roztrhané oblečení a velké množství náušnic v obou uších. Má rozvedené rodiče a mladšího bratra. Se svojí rodinou se vídá sporadicky. Nyní je mu 26 let a pronajímá si samostatný pokoj v bytě, který sdílí ještě s dalšími dvěma spolubydlicími. Má za sebou 5 let užívání pervitinu s četností více než čtyřikrát týdně. Nyní abstinenci na pervitinu, jak sám říká, zapíjí alkoholem. Kromě pervitinu má bohaté zkušenosti s ostatními drogami a také s jejich kombinováním. Dnes pije alkohol a kouří cigarety. Matěj působí jako velice hodný a vtipný člověk. Vyprávěl v klidu a bez přehnaných emocí.

Jak probíhalo Matějovo dětství?

Jak vnímal sám sebe a vztahy s ostatními lidmi?

Jak se mu líbilo na ZŠ a jaké byly jeho zájmy?

Dětství hodnotí Matěj jako vcelku dobré. Sám sebe by v té době charakterizoval spíše jako bojácného. „*Takovej normální, ale bál jsem se.*“ Bavilo ho lepit modely a stavět si ze stavebnic. V pozdějším věku jej zajímaly především počítače. „*Bavily mě dost počítačový hry. Pařili jsme a sestavovali starý počítače a hráli starý hry. No kravinky.*“

Na základní škole si však moc nerozuměl se svými vrstevníky. Celkově své dětství prožíval spíše v izolaci, a to až někdy do páté třídy. Důvodem byl pravděpodobně fakt, že byl terčem šikany. „*Už ve školce jsem se s nikým nebavil. Byl jsem outsider, protože mi přišlo, že jsem víc než oni, ale ve skutečnosti jsem byl já sám ten v rohu, a nebavil jsem se s nima. Ale to hlavně proto, že mi přišli jako kreténi.*“ Navíc ho nebavilo učení, což se stejně jako touha zapadnout mezi třídní frajery, později podepsalo na jeho známkách. „*No pak se mi zhoršili známky. Měl jsem hodně čtyřky, takže jsem procházel jen proto, že mě učitelka nechávala. Měl jsem všechny napomenutí i dvojku z chování.*“

V jedenácti letech poprvé vyzkoušel cigarety. „*S kámošem jsme vzali mámy příteli celou krabičku a pak jsme to hulili ve starým varburku, co měli na zahradě.*“ Ve třinácti letech poprvé zkusil marihuanu. „*Měl jsem takový hrozný stavy. Slyšel jsem ozvěny, hmyzí hlasy, pískání a každou chvíli jsem se probudil.*“ Stejně jako špatné známky, bylo i experimentování s drogami pravděpodobně poháněno především touhou zapadnout. „*Chtěl jsem vždycky hrozně zapadnout.*“

Na druhém stupni základní školy se změnil i Matějovy vztahy s ostatními. Našel si pár přátel, se kterými začal experimentovat s drogami ve větším měřítku. „*Poprvý jsem si dal na sídláku o prázdninách. To bylo asi v osmé třídě. Moje kamarádka Terka, to je důležitější člověk, měla kamaráda a ten to jednou přinesl. S Terkou, jsme byli fakt dobrý kamarádi a naše zájmy byly, čím se nejvíc sjedem. Číchali jsme i různý humusy. Bylo nám to jedno. Měli jsme dlouhý vlasy a občas jsme se něčím zfetovali. Na základce jsme spolu chodili do třídy.*

A jak to vše probíhalo dál na SŠ? Co přimělo Matěje začít brát drogy?

Na SŠ nastoupil Matěj pod tlakem maminky na obor cukrář, což se mu moc nezamlouvalo. „*Pak jsem šel na cukráře, ale chtěl jsem být dlaždič, protože to bylo jen na dva roky, ale to mi máma zakázala. Prý, že tam bude samej dement, a že mě dá někam mezi holky, abych nezlobil. A já jsem jí na to řekl, že nic dělat nebudu, že já nechci nic bejt.*“

Ovšem i přes snahu Matějovo maminky začal celý kolotoč braní drog právě na SŠ. „*Ve třídě jsme byli jen 2 kluci. S tím týpkem jsme si pak dávali matro. Na tom učňáku to vlastně začalo ve velkém, protože jsme spolu seděli v lavici.*“ Pervitin byl tedy dobře dostupný a navíc vyvolával stavy, které se Matějovi líbily. „*Bavilo mě bejt vyrovnanej. Nejvíc mě bavil v kombinaci s houbama. Na tom jsem dosáhl nirvany. Pro mě byl perník startovací bod, byl jsem normální člověk. Když si ho dám, budu normální, jako bych se vrátil na start. Cítíš se, jako by ti bylo zase 14. A to nejen fyzicky, ale i duševně jsi mladší. Taková ta dětská flexibilita.*“

Peníze na drogy zpočátku vydělával prací u babičky. „*O prázdninách jsem pak chodil k babičce do kadeřnictví na brigádu, mejt hlavy do důchodáku. Takže jsem měl prachy na drogy nebo na co jsem měl zrovna chuť.*“

Potom Matějovo maminka zjistila, že užívá drogy. „*Máma mi pak jednou, když jsem přišel ze školy, říkala: „Ty si něco pícháš, nějaký sračky do žil?.”* Důvodem proč se zeptala, byly nálezy věcí souvisejících s užíváním.

Tak Matěj utekl z domova. „A taky mi řekla, že už jsem mrtvej, jakmile tohle jednou zkusím, a že už jsem umřel. A já jsem řekl, že nechci, aby viděla, jak umírám, tak jsem odešel z domu i ze školy.“

Matěj tedy odešel z domova a začal žít v garáži.

„Když jsem se vykašlal na školu, to mi bylo osmnáct. To jsem se pak rozešel se svojí ženskou. Chtěl jsem se zabít, tak jsem si řekl, že ještě začnu smažit, ať si to užiju. A tak jsem si začal píchat bomby. To tenkrát, co jsem si poprvé šlehnul, tak jsem seděl u kamen a měl výčítky.“

Po tom, co skončil Matěj se školou, začal pracovat u babičky, aby měl alespoň nějaké peníze. „Pak když jsem se vysral na školu, tak mi babka volala, ať tam jdu makat. Tak jsem tam chodil na čtyři hodiny denně. Pak se na to vysrala babka. Vedoucí mě potom chtěla vzít na školu, ale já jsem řekl, že už to dělat nechci. Pak jsem tam ještě chvíli dělal. Celkem asi tři roky.“

Život v garáži a různě po kamarádech přiměl Matěje, po pár letech toulání a užívání drog, k opětovnému návratu do normálního života. Ten ovšem netrval nijak dlouho. „A pak jsem se na to vysral a vrátil jsem se zpátky do 3. ročníku na učňák. Udělal jsem rozdílovky a přestal smažit. To mi bylo tak 22 nebo těžko říct. Tam jsem byl tři měsíce, ale nakonec jsem to nedal, protože jsem byl vymletej.“

Potom začala doba opravdového pouličního života. „Myl jsem se v jednom centru pro feťáky a chodil jsem si tam měnit buchny. A potom jsem to takhle dělal u známých nebo u vaříče. Pak jsme chodili pro bedny, pro modafeny, abych měl matro zadarmo. To byly jen na občanku, tak začala zlatá doba pro pouliční feťáky.“ Během tohoto období žil Matěj především z jídla z kotejnerů a vystřídal asi tři partnerky, se kterými užíval pervitin. „Říkal jsem si, že nic nepotřebuju a začal jsem se živit z popelnic za obchodákama. Tam jsme toho vždycky našli. Čokolády, chipsy. A to jsme tam tenkrát s mladou jeli jen pro brambory, že si je uděláme na ohničku. A jak jsme se měli rádi a nepotřebovali jsme auta ani luxusní bydlení.“

Doba změny přístupu k životu

Nějakou dobu takhle Matěj fungoval, ale potom si začal uvědomovat, že mu tento způsob života zničí zdraví. „U varu jsem byl víckrát. Z toho jednou budu mít rakovinu“.

Kromě toho však tvrdí, že jeho abstinence nebyla tak úplně jeho vlastním rozhodnutím. „Byla tady velká policejní akce, která chtěla všechny, co to maj. Takže na mě poslali agenty, převlečený za policajty. Ale to bylo proto, že jsem se tahal s blbejma lidma. Nevím, s čím si zahrávali. To se nikdy nedozvím. No a pak mě začali sledovat. Když jsem si dal, tak mi z toho nebylo dobře, měl jsem stíhu.“

Tyto události nakonec rozhodly o tom, že se Matěj úplně vykašlal na pervitin a místo toho začal celkem hodně pít alkohol. *„Takže jsem to začal přepíjet, aby mi nebylo úzko. Nebo ne tu stíhu, ale hlavně to prázdné. Protože když jsi z té drogy plnej lásky, kterou z ní získáš, to je tzv. mana, tak přitahuješ to pozitivní, ale tenhle pocit ti to nakonec vylejtvá, a pak ti to uzavře uzávěr.“*

Z rozhovoru bylo dobře patrné, že je Matěj vcelku dost depresivní a má problémy navazovat vztahy s opačným pohlavím. *„Teď když můžu zvát čubky na drinky, tak nikdo ani nemrkne. Kdysi jsem býval mladý.“*

Jediné, co hodnotí pozitivně, je jeho momentální vztah s maminkou. *„Dokonce bych řekl, že co nesmažím, tak máme spolu velmi dobrý vztah.“*

Shrnutí

Matěj tedy drogy hodnotí, jak kladně, tak záporně.

„Co mi daly? Jinej pohled na svět. Lepší. Nebo tak. Na těch drogách jsem pochopil smysl toho, proč tady člověk je.“

„Je na tom zákeřný, že když máš koníček, třeba hraní, malování a začneš to dělat na tom, začne tě to víc bavit a vidíš v tom novou věc. A to pak bez toho nevidíš. A taky tě to prostě přestane bavit. To mi to vzalo. Že mě nebaví věci.“

Domnívá se, že bez drog by to nebyl on. Zároveň si uvědomuje, jaké problémy mu jejich užívání způsobilo. Rád by opět vedl tzv. spořádaný život bez dluhů a drog, ale zatím toho není úplně schopný. *„Je to cesta proti proudu. Takže mi to bude třeba ještě 2 roky trvat, než se z toho vymotám.“*

Na uživatele drog se dívá bez předsudků. *„To, že to dělaj doma, to není zločin. Ale nelíbí se mi, když se na tom neumí chovat.“* A velmi dobře si uvědomuje, že jeho drogová závislost měla vliv na celou jeho rodinu. *„Asi je to zocelilo. Jsou připravený na všechno.“*

A jak to vidí Matějův kamarád David?

David s Matějem jsou přátelé několik let. *„Mám ho rád jako nevlastního bratra.“* Nejraději na něm má to, že má rád pivo stejně jako on. Nejvíce jej štve, že je na něm závislý. Moc dobře si totiž uvědomuje, jak mohou být závislosti nebezpečné, protože sám bojuje s alkoholem už několik let.

Důvody, proč Matěj bral pervitin a přešel k alkoholu, si vysvětluje následovně. *„Protože v tu dobu je brali všichni. Bavilo nás to, byli jsme mladý a blbý. Proč teď pijeme? Protože jsme přestali brát perník!“*

Faktem je, že i jejich přátelství se zrodilo na drogách. *„Dali jsme si spolu na rychtě. Tam jsme se poznali a hned jsme si spolu dali.“* A protože jejich přátelství vzniklo na drogách, neměl David tendenci Matějovi užívání rozmlouvat.

Jediné co mu vytýkal, bylo, že si píchá a snažil se mu v tom zabránit. *„Vlastně ta aplikace mi vadila. Jednou jedinkrát si přede mnou šlehnul a za to jsem ho dlouho nenáviděl.“*

Celkově vnímá jejich vztah v čase jako zlepšující se, zejména proto, že už v něm nehraje hlavní roli pervitin. *„Takže po dobu let se náš vztah změnil k lepšímu. Sice jsme oba začali brutálně chlastat (smích).“*

Stejně tak si myslí, že i Matěj se proměnil k lepšímu. *„No když bral, byl to úplně jinej člověk. Byli jsme Netvoři.“*

Matěj s Davidem udržuje vztah i nadále a stejně jako dříve v něm mají své místo drogy. Scházejí se na pravidelná posezení u piva. *„No jasný, každé večer v hospodě po práci.“*

Klíčové momenty:

- Touha zapadnout
- Zážitek šikany
- Narušené vztahy v rodině
- Nedostatek zájmových aktivit
- Zanechání školy
- Bezdomovectví
- Strach ze sledování policií
- Obavy o zdravotní stav
- Přejít z pervitinu na každodenní pití alkoholu
- Nástup do práce
- Zlepšení vztahu s matkou

Adam

Je svobodný studující mladý muž vyšší postavy. Nedávno mu bylo 23 let. Nosí brýle a dready. Bydlí se svými rodiči a o třináct let mladší sestrou na statku 5 km od nejbližší vesnice. V jeho rodině vládne velice přátelský duch a celá rodina pořádá během roku pravidelné sešlosti. Během svého života vyzkoušel mnoho různých drog a baví ho s nimi experimentovat. Sám sebe vnímá jako nadprůměrně inteligentního, což mu podle jeho slov ve společnosti lidí dělá občas problémy. Má totiž pocit, že si s nimi nerozumí. Během rozhovoru působil uvolněně, ale bylo znát, že většina témat, o kterých mluvil, byla ta, o kterých mluvit chtěl. Skoro to působilo, jakoby měl některé odpovědi dopředu promyšlené. Každá věta dávala smysl a bylo jen málo věcí, které řekl navíc. Dnes pravidelně užívá tabák, alkohol a občas marihuanu.

Jak probíhalo Adamovo dětství?

Jak vnímal sám sebe a vztahy s ostatními lidmi?

Jak se mu líbilo na ZŠ a jaké byly jeho zájmy?

Dětství hodnotí Adam jako zábavné. Trávil mnoho času s rodinou na vandrech a různě v přírodě. Kamarády sice měl, ale raději seděl u počítače. *„To znamená, že jsem dětství trávil hodně u PC, až příliš.“* Kromě toho, že hrál hry, jej bavilo počítače sestavovat a opravovat. Také hrál vodní pólo, ale to jej nebavilo.

Na první stupeň základní školy si moc nepamatuje. Sám sebe by popsal jako introverta.

Na druhém stupni se dostal do styku s první drogou a to alkoholem. *„Dával bych to do rozmezí 13-16 let, kdy jsem si občas popil.“*

A jak to vše probíhalo dál na SŠ?

Co přimělo Adama začít brát drogy?

Při volbě střední školy se Adam rozhodl pro gymnázium. Ovšem doba přechodu na střední byla i dobou prvního experimentování s marihuanou, a tak došlo k tomu, že ve druhém ročníku Adam přestupoval na střední průmyslovou školu. *„Abych řekl pravdu, tak jsem hulil hodně s jedním kámošem a nebylo to moc dobrý. Výsledek na mojí školu byl takovej, že jsem přestupoval z gymplu na průmyslovku. Kdybych nehulil, byl bych dostatečně schopnej se zakousnout a dát to, ale stejně bych nechtěl. A tak jsem rád, že jsem odešel. Bylo by to k ničemu.“*

V té době se začaly proměňovat i jeho vztahy s rodiči, ale Adam to nevnímal jako zvlášť bouřlivé. *„Naši jsou hodně liberální, takže to jako vzali no... Řekli, že jsem dospělej, a ať si to řeším po svém. Tak jsem si jel po svém.“*

Ze zájmů Adamovi zůstaly počítače a přidalo se užívání marihuany a experimentování s různými drogami. *„S cigárama jsem začal někdy v prváku s kámošema, kdy jsem si o jedno řekl. Všichni kouřili. Hodně jsem hulil trávu. Pak jsem měl párkrát další drogy, jako houby, tripy, extázi, čistý MDMA a taky opium. Jo a měl jsem i kokain.“*

I přes svou touhu a připravenost experimentovat, byl Adam účinky některých z nich velice překvapen a tvrdí, že radikálně změnily jeho pohled na svět. Mezi tyto drogy patří podle Adama hlavně halucinogeny. *„Houby zvyšují konektivitu mozku, tak jak můžeme vědět, jak se kdo dívá na svět. To byl velkej zlom ve vnímání světa, protože jsem si uvědomil, že lidi okolo mě nejsou jako já.“* A samozřejmě také marihuana. *„Jsem víc v pohodě. Komunikativní. Jsem schopnej se líp bavit, protože jsem dost introvert a dřív jsem vlastně začal hulit, abych se dostal na úroveň ostatních lidí a začal se s nima bavit.“*

Braní drog ovšem přineslo také některá negativa, kterých si je Adam velice dobře vědomý.

U marihuany zmínil především ztrátu motivace a poruchy paměti. *„Tak určitě ta paměť. A taky aktivita nebo spíš neaktivita.“* U opiátů a metamfetaminu povídal především o rychlosti vzniku závislosti a nepříjemných stavech po ústupu účinků těchto drog. *„Člověk do toho spadne a neví jak. U toho opiátu byl nějaký absták.“*

Důvodem, proč začal Adam užívat drogy, byla pravděpodobně zvědavost, ale také touha zapadnout. *„Už je to tak, že normální stav je mi málo. Dřív jsem vlastně začal hulit, abych se dostal na úroveň ostatních lidí a začal se s nima bavit.“*

Doba změny přístupu k životu

Po několikaletém bouřlivějším období experimentování s různými drogami Adam usoudil, že už není třeba dále pokračovat a dokonce se rozhodl na pár měsíců skoncovat se svými tzv. každodenními drogami, jako byla marihuana nebo cigarety. *„Prakticky to už nedělám. Ale mám to jen jako možnost pro navštívení jiných míst. Dneska už jenom kouřím a hulím a občas to pivo, ale jiný drogy málokdy.“*

Přesto se dalšímu užívání jiných drog nijak zvláště nebrání, ale vždy dlouho zvažuje, zda to přinese očekávaný výsledek.

Shrnutí

Adam se při hodnocení drog vyhýbá hodnotící dimenzi dobrý/špatný.

Na jednu stranu je hodnotí jakožto přínosné, ve smyslu rozšíření vědomí a vzniku nových příležitostí, jak navazovat a udržovat mezilidské vztahy. *„Nutí mě to pohlížet na svět očima ostatních a dívat se z různých úhlů, protože vím, že to tam je. Z mé strany je to tak, že se dokážu líp uvolnit a komunikovat.“*

Na stranu druhou hodnotí své kuřácké aktivity jako škodlivé. *„To asi odnesly plíce.“*

Svoji závislost na těchto dvou drogách si velice dobře uvědomuje, ale nyní nehodlá nic měnit, protože se cítí být spokojený. V průběhu času se také významně změnil jeho názor na uživatele drog, od počátečního odporu k určité toleranci. *„Ted' už vím, že jsou lidi, co užívají drogy, a co se v nich topí.“*

A jak to vidí Adamovi rodiče?

Adamovi rodiče mají svého syna velmi rádi i s vědomím, že občas užívá drogy. Z vlastností, které jim vadí, je to hlavně nepořádnost a nespolehlivost. *„Inteligentní, bordelář, vztekloun. Často neochotnej a nespolehlivej. To znamená prudký změny osobnosti.“*

Na to, že bere drogy, přišli kvůli nálezům některých věcí nezbytných k užívání, ale také právě díky změnám v chování. *„Nespolehlivost, uzavírání se do pokoje. Nálezy trávy, pytlíčky, jointy, kamarádi, co se vždycky po sklizni motali kolem.“*

Samozřejmě měli obavy, ale věřili tomu, že vše dobře dopadne, proto se ani nikdy nesnažili vyhledat odbornou pomoc. *„Panika, že tomu propadne. No měla jsem nějaký telefon, ale žádnéj odborník ti s tímhle nepomůže, to musíš stejně sám.“* Fakt, že Adam bere drogy, měl také vliv na jeho rodiče. *„Kdo ví, proč jsem na něj řval a byl hnusnej. Možná jsem podvědomě cejtil, že to není dobrý, ale hnout s ním, to by ho člověk musel zabít.“*

Domnívají se, že drogy mají na Adama jednoznačně negativní vliv. *„My nevíme, jak by vypadal bez nich. Myslím si, že je víc nervák, a že mu to sebralo IQ. Je to magor. Jo třeba to, že má posunutý významy u slov. Že se mu snižuje slovní zásoba. A dává slovům jiný významy. A mě dělá problémy vědět, o čem mluví.“*

Vzhledem k tomu, že oba uznávají svobodu ve výchově, neměli nikdy ambice Adamovi drogy vyčítat. Sami drogy úplně neodsuzují a navíc s nimi mají také své zkušenosti. *„A ty, když jí užiješ třeba v rámci šamanismu, tak to může otevřít na chvíli nějaký prostor, ale když to zneužíváš, tak se tím vždycky poškodíš. A tady je riziko toho jeho debilního zkoušení.“*

Domnívají se, že hlavními motivy proč Adam začal s drogami, byla především touha zapadnout do kolektivu, vyzkoušet nové věci a utéci před realitou. „*Jak má vyšší IQ, tak prostě mentálně málo rozuměl lidem, a aby nebyl sám nebo něco takového, ale to on asi ví nejlépe sám.*“

Nakonec dodávají, že jim vadí, jak často sedí Adam u PC, protože na něm podobně jako na drogách vzniká závislost. „*No já bych za drogu ještě považovala i počítač. Za tvrdou drogu bych to považovala.*“

Klíčové momenty:

- Dobré vztahy v rodině
- Dětství u počítače
- Touha zapadnout
- Droga jakožto způsob jak dosáhnout relaxovaného stavu a uvolnění
- Droga jako prostředek socializace
- Dobrá informovanost o drogách

5.2 Souhrn výsledků výzkumu

VO1: Jaké byly hlavní příčiny vzniku závislosti z pohledu uživatele a jeho okolí?

U všech se objevilo tvrzení, že motivem k užívání drog byla především zvědavost a určitý typ fascinace světem drog. Dalším společným motivem byla potřeba zapadnout do kolektivu. Samotní uživatelé drog se také shodují na tom, že je užívání drog baví a bavilo, což pravděpodobně urychlilo vznik jejich závislosti.

Z názorů blízkých lze vyvodit, že jako hlavní motiv užívání drog u respondentů vidí právě touhu zapadnout do referenční skupiny. Kromě toho také zmiňují potřebu brát drogy jako způsob, jak uniknout před každodenní realitou a jejími problémy.

VO2: Jaký dopad mělo užívání drog na život jedince?

Ve všech případech respondenti uvedli, že jejich život byl užíváním drog velice významně ovlivněn. Ani jeden z výše zmiňovaných se nijak zvlášť nepřikláněl k tomu, že by drogy jeho život ovlivnily pouze negativně nebo pozitivně. Spíše se shodují na tom, že důsledkem braní drog získali nový způsob pohlížení na svět.

„No určitě mi daly specifickéj pohled na svět. Je to drsná škola života, co všechno se sebou může člověk zažít. Svět už pak nevypadá tak černobíle.“

„To byl velkej zlom ve vnímání světa, protože jsem si uvědomil, že lidi okolo mě nejsou jako já.“

Pouze jeden z probandů vnímá přítomnost drog v jeho životě jako přínos, který spatřuje na poli sociální komunikace.

„Jsem víc v pohodě. Komunikativní. Jsem schopnej se líp bavit, protože jsem dost introvert a dřív jsem vlastně začal hulit, abych se dostal na úroveň ostatních lidí a začal se s nima bavit.“

Pokud se jedná o negativní dopad, shodují se respondenti na tom, že jim užívání drog poškozuje zdraví a občas je táhne směrem, kterým se vydat nechtějí. Dále shodně zmiňují oslabení vůle a motivace vykonávat určité činnosti.

„A taky tě to prostě přestane bavit, to mi to vzalo. Že mě nebaví věci.“

„Tak určitě ta paměť. A taky aktivita nebo spíš neaktivita.“

Zatímco respondent, který převážně užíval marihuanu, nespatřuje téměř žádné rozdíly ve vztahu se svými rodiči, oba uživatelé pervitinu se shodují na tom, že potom, co s nimi rodiče prošli jejich závislostí, se jejich vztahy zlepšily. A to hlavně tak, že se cítí být více pochopeni a přijímáni.

„Dokonce bych řekla, že náš vztah s mámou se během toho trochu zlepšil, možná si taky uvědomila, že to byla i ona kdo se podílel na tom, co se stalo.“

„Asi je to zocelilo. Jsou připravený na všechno.“

VO3: Jak se proměnil vztah uživatelů k drogám během jejich života?

Zpočátku byli respondenti nadšeni prozkoumáním nového nepoznaného světa drog. Objevila se zde menší či větší fascinace vším co souvisí s drogami. Období experimentování vystřídala volba oblíbených drog.

Zde bylo možné pozorovat velké zaujetí drogou a výrazně kladný vztah k užívání. V průběhu času se u dvou respondentů objevila závislost na pervitinu a u posledního na tabáku a marihuaně.

Uvědomění proměny vztahu k droze si začali uvědomovat ve chvíli, kdy jim začala negativně ovlivňovat život. Přesto, mají drogy stále místo v jejich životě, takže se nedá říci, že by se vztah změnil nějak výrazně. Možná se spíše pouze proměnil způsob, jakým drogy užívají.

U posledního z respondentů došlo k podstatně většímu nadhledu a odstupu k drogám a experimentování s nimi, než u respondentů užívajících pervitin.

6. Diskuze

Pro uvažování o tom, jak práci provést jsem vycházela z poměrně starého, ale funkčního modelu tripolární koncepce příčin toxikomanie. Přičemž první dimenze se týká užívané látky, druhá jeho působení na organismus a třetí úlohy prostředí, ve kterém se daný jedinec vyskytuje (Bergeret, 1995).

Základní poznatky, ze kterých jsem vycházela, jsem čerpala především z knih od Karla Nešpora (2007) a Martina Hajného a kolektivu (1999), kteří se zabývají především problematikou závislosti v rodinném prostředí. Uvádějí, že existuje vztah mezi některými zvyky a typy chování, které podporují nebo naopak odporují vzniku závislosti. V souvislosti s tím jsem si vzpomněla na svoji praxi v nízkoprahovém středisku Drop-IN, kde drtivá většina uživatelů pervitinu měla problematický vztah s jedním z rodičů. Tato soukromá hypotéza se potvrdila u obou respondentů užívajících pervitin.

V této práci šlo jen o to zjistit, zda opravdu platí tvrzení, že mnoho dětí začne užívat drogy vlivem sociální skupiny, ve které se nachází. I tato hypotéza se potvrdila a podpořila tak většinu poznatků z teoretické části, které se k tomuto tématu vztahují. Vliv referenční skupiny jedince je nesporný. Respondenti, stejně jako například výzkum Hajného (2001) potvrdili, že touha zapadnout byla jedním z hlavních motivů, proč začali drogy užívat. Stejně tak tomu bylo v případě potřeby experimentovat s novými věcmi.

Hlavní metodou pro sběr dat do výzkumu byl polostrukturovaný rozhovor. Jako další metodu jsem zvolila pozorování, avšak vlivem mé nedostatečné zkušenosti s metodologií psychologického výzkumu, mají informace získané metodou pozorování spíše charakter terénních poznámek.

Respondenti byli vesměs velice ochotní odpovídat na všechny mé otázky. Jejich odpovědi byly občas zmatečné a překotné, ale vše se obvykle vysvětlilo. Jako největší problém vnímám fakt, že přesto, že některé rozhovory trvaly více než 5 hodin, jejich obsah úplně nesměřoval k získání relevantních informací. Často se stalo, že respondenti zabíhali ve vyprávění úplně mimo téma. Z atmosféry během rozhovoru se dalo velice dobře poznat, jaká témata byla pro respondenty nepříjemná, proto spíše zabíhali do detailů v tématech, ve kterých se cítili dobře. Díky tomu jsem však zároveň měla možnost každého hlouběji poznat, a tak jej lépe popsat a pochopit.

Je důležité vzít v potaz, nakolik byly odpovědi respondentů v souladu s tím, jak se cítili a jak moc byli doopravdy otevřeni. Drogovou závislostí se většinou nikdo nechlubí, tudíž je možné, že některé skutečnosti a události nebyly vůbec vyřčeny.

V rámci svého výzkumu jsem narazila hned na několik problémů. Prvním z nich byla velká mortalita vzorku, kdy z původního záměru vypracovat kazuistiky u 4 respondentů, aby byl zachován původní záměr rovnoměrného zastoupení mužů i žen, jsem se musela nakonec smířit se současným počtem. Navíc mi během výzkumu odřekli spolupráci rodiče dvou respondentů, což úplně narušilo můj původní záměr udělat rozhovory jen s matkou a otcem každého respondenta. Naštěstí se však podařilo nalézt náhrady za rodiče v podobě přátel, a tak mohl být výzkum i přes počáteční problémy realizován.

Mezi největší nedostatky tohoto výzkumu patří rozhodně výběr blízkých osob, který byl poznamenán neochotou účastnit se ze strany rodičů respondentů a nedostatky ve vedení rozhovoru způsobené nedostatečnými znalostmi a zkušenostmi.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývá kontextem dlouhodobějšího užívání drog. Smyslem a cílem bakalářské práce bylo zkoumat, jakým způsobem nahlízejí na svůj život s drogou vybraní respondenti a jak toto počínání hodnotí jejich blízcí.

Výzkum se týká dvou mužů a jedné ženy, kteří užívají drogy a jejich blízkých, kteří s nimi jejich život prožívají. Je uskutečněn formou případové studie. Účelem tohoto výzkumu bylo zjistit, jak drogy ovlivňují život jedince nejen z jeho úhlu pohledu, ale prostřednictvím porovnání s názory blízkých osob v jeho životě. Výzkumné otázky byly stanoveny tři a týkaly se hlavních důvodů a důsledků, které způsobilo užívání drog v životě uživatelů a jak se během této doby proměnil jejich vztah k drogám jako takovým.

Výzkumné šetření v daném souboru ukázalo, že hlavními příčinami vzniku závislosti byly zvědavost a potřeba zapadnout do referenční skupiny, což shodně zmiňují jak samotní uživatelé, tak jejich blízcí. V názorech na to, jak braní drog ovlivnilo jejich život, se oba uživatelé pervitinu shodují, že podnítilo jejich zájem o umění a všichni tři se shodují, že pomohlo vylepšit jejich mezilidské vztahy. Toto tvrzení je však v rozporu s výpovědí blízkých osob. Ti tvrdí, že nelze hovořit o navýšení kvality v důsledku užívání drog v případě, že neexistuje možné srovnání s běžným průběhem bez drog. Jedna z blízkých osob dokonce zmiňuje, že vnímá přátelství jako negativně poznamenané právě důsledkem užívání drog.

Co se týče proměny vztahu uživatelů k drogám, můžeme pozorovat u respondenta užívajícího marihuanu zvýšení odstupů k drogám a vyjasnění vztahu k jejich užívání. Zatímco u respondentů užívajících pervitin k větším změnám nedošlo, jen se změnila četnost a typ drog, které užívají. Změnil se také způsob, jak vnímají ostatní uživatele drog. Zatímco zpočátku jim imponovali, dnes je hodnotí spíše záporně.

SOUHRN

Lidé užívající dlouhodoběji drogy se velice často potýkají s některými problémy. Mezi ty hlavní bych zařadila sníženou motivaci žít život naplno. Zdravotní, finanční a vztahové obtíže. Kromě toho můžeme pozorovat snížené sebevědomí a úpadek slovníku.

Za zmínku zde stojí fakt, že všichni respondenti jsou přesvědčeni, že bez drog by nikdy k takovému zjištění a změně nedošli. Je však toto tvrzení pravdivé? Nebylo by dosaženo stejných výsledků i jiným způsobem, bez použití drog?

Tyto závěry, jež jsem zjistila prostřednictvím svého výzkumu, však nelze uplatnit na celou populaci uživatelů drog. Velikost a charakter výzkumného souboru znemožňují zobecnění. Avšak mohou nám v budoucnosti pomoci zaměřit pozornost na některé aspekty v prožívání uživatelů drog, které jsou klíčové.

Jejich přínos je především v poznání, jak respondenti prožívají svůj život v kontextu užívání drog, ale zároveň, jak tento celý fakt vnímají jejich blízcí.

Myslím si, že téma drog ještě není vyčerpané, přesto, že je velice často zpracovávané. Rozhodně by bylo zajímavé provést podobný výzkum, ale longitudiálně, tak aby byl doopravdy zachycen vývoj jednotlivých etap v životě uživatele, což by následně mohlo pomoci lidem, kteří pracují s uživateli drog v rychlejším postupu například při léčbě, ale i v terapii.

Výsledky výzkumu z velké části potvrzují tvrzení uvedená v teoretické části týkající se působení drog na jednotlivce.

Základními východisky pro moji bakalářskou práci byla práce v instituci Drop-IN, kde jsem se poprvé hlouběji seznámila s problematikou užívání drog a samozřejmě mnohé knihy, které jsem přečetla.

Většina lidí se občas rozhodne vyzkoušet něco nového, ještě nepoznaného a nezřídka kdy, jsou to právě drogy. Pokud se tedy člověk rozhodne přizvat do svého života drogy, vidím jako smysluplný počin, aby si přečetl právě tuto práci.

Seznam literatury

BERGERET, Jean. (1995). *Toxikomanie a osobnost*. Praha: Victoria Publishing, Vědět víc (Victoria Publishing). ISBN 80-7187-003-x.

ČÁP, Jan a Zdeněk DYTRYCH. (1968). *Utváření osobnosti v náročných životních situacích*. Praha.

DRAPELA, Victor J. (2011). *Přehled teorií osobnosti*. 6. vyd. Překlad Karel Balcar. Praha: Portál. ISBN 978-802-6200-406

GROF, Stanislav. (1999). *Za hranice mozku: narození, smrt, transcendence*. 2. vyd. Praha: Perla. ISBN 80-902-1563-7.

GROF, Stanislav a Jaroslav GORČÁK. (2004). *Psychologie budoucnosti: poznatky a poučení z moderního výzkumu vědomí*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Perla. ISBN 978-809-0215-665.

HAJNÝ, Martin, Robert STUHLÍK a Evžen KLOUČEK. (1999). *Akta Y: drogový problém versus rodina : [praktická příručka pro rodiče]*. Praha: Votobia. ISBN 80-7220-022-4.

HAJNÝ, Martin. (2001). *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada. Pro rodiče. ISBN 80-247-0135-9.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. (2009). *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-807-3675-691

JEDLIČKA, Richard. (2004). *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Vyd. 1. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.

KALINA, Kamil. (2003). *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky), no. 1. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil. (2003). *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky), no. 2. ISBN 80-86734-05-6.

KING, Jason. (2008). *Cannabible*. Vyd. 1. Praha: Levné knihy,. ISBN 978-80-7309-606-9.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. (2015). *Pozitivní psychologie*. Vydání třetí. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0978-2.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. (1998). *Vývojová psychologie: dospělost a stáří*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-716-9195-X.

LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum. ISBN 9788024619835.

- LEARY, Timothy, Ralph METZNER a Ram DASS. (2000). *Psychedelie: trilogie o halucinogenech*. Vyd. 2. V Praze: Levné knihy KMa,, 189 s. ISBN 80-864-2597-5
- MIKŠÍK, Oldřich. (2001). *Psychologická charakteristika osobností*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0240-7.
- MILLER, Geraldine A. (2011). *Adiktologické poradenství*. 1. české vyd. Překlad Jiří Bareš. Praha: Galén. ISBN 978-80-7262-765-3.
- MIOVSKÝ, Michal. (1996). *LSD a jiné halucinogeny*. Boskovice: Albert. ISBN 80-85834-35-9.
- MIOVSKÝ, Michal. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Překlad Karel Balcar. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4.
- MIOVSKÝ, Michal. (2008). *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-0865-2.
- NAKONEČNÝ, Milan. (1997). *Encyklopedie obecné psychologie*. 2., rozš. vyd., v Akademii vyd. 1. (1. vyd. v nakl. Vodnář pod náz. Lexikon psychologie). Praha: Academia. ISBN 80-200-0625-7.
- NEŠPOR, Karel. (2007). *Návykové chování a závislost*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-267-6.
- PILCHER, Tim. (2008). *E: the incredibly strange history of ecstasy*. London: Running. ISBN 0762431849.
- PLHÁKOVÁ, Alena. (2011). *Učebnice obecné psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1499-3
- RIESEL, Petr. (1999). *Lesk a bída drog: praktická příručka pro mládež, rodiče a pedagogy*. V Olomouci: Votobia. ISBN 80-7198-348-9.
- Rizikové chování dospívajících a jeho prevence VI odborný seminář. (2005)*. Praha: CEVAP. ISBN 80-902898-9-4.
- SHAPIRO, Harry. (2005). *Drogy: obrazový průvodce*. 1. české vyd. Praha: Svojtka,. ISBN 80-7352-295-0.
- SMÉKAL, Vladimír. (2009). *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Překlad Karel Balcar. Brno: Barrister. ISBN 978-808-7029-626.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. 2007 *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál,, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- URBAN, Lukáš a Josef DUBSKÝ. 2008 *Sociální deviace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk,. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-133-5.
- VÁGNEROVÁ, Marie. (2005). *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum. ISBN 978-802-4609-560.

VÁGNEROVÁ, Marie. (2007). *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.

VESELÝ, Milan. (2011). *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. 1. vyd. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 978-80-7394-272-4.

Seznam internetových zdrojů

European Drug Report 2015 [online]. In: . 2015, s. 82 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/edr2015>

GABRHELÍK, Roman. *Amotivační syndrom a konopné drogy* [online]. 2006 [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/288/Amotivacni-syndrom-a-konopne-drogy>

NEŠPOR, Karel. *Alkohol, drogy a vaše děti. Jak problémům předcházet, jak je rozpoznávat, jak je zvládat* [online]. 5. Praha: Sportpropag, 2003 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.drnespor.eu/knizky.cz.html>

NEŠPOR, Karel. *Moderní léčba návykových nemocí* [online]. In: . s. 33 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.drnespor.eu/modlec.doc>

NEŠPOR, Karel. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí* [online]. In: . Praha: Sportpropag, 1998, s. 108 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.zavislost.wbs.cz/Ke-stazeni.htm>

ŠUSTKOVÁ-FIŠEROVÁ, Magdalena. *Prevence drogových závislostí* [online]. 2004 [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/postgradualni-medicina-priloha/prevence-drogovych-zavislosti-163718>

Návykové látky. In: *Www.wikiscripta.eu* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: http://www.wikiskripta.eu/index.php/N%C3%A1vykov%C3%A9_l%C3%A1tky

Negativní důsledky drogové závislosti [online]. In: . [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://drogy1.webnode.cz/negativni-dusledky-drogove-zavislosti/>

Němci bojují s českým pervitinem, levná droga láká čím dál více lidí. *Zpravy.idnes.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pervitin-z-ceska-dela-problemy-v-nemecku-fdq-/zahranicni.aspx?c=A140417_113313_zahranicni_bva

Statistiky týkající se kouření cigaret - souhrn všech údajů [online]. 2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: http://www.kurakova-plice.cz/koureni_cigaret/zajimavosti-a-statistiky/statistiky-tykajici-se-koureni/10-statistiky-tykajici-se-koureni-cigaret.html

The road to resilience. In: w *HYPERLINK "www.apa.org"www.apa.org* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.apa.org/helpcenter/road-resilience.aspx>

Www.legalizace.cz [online]. 2009 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.legalizace.cz/konopi/konopi-jako-droga/pojmy-a-definice/>

Přílohy

Příloha č. 1

Orientační seznam otázek pro rozhovor s respondenty

seznámení s okolnostmi rozhovoru a výzva k vyprávění

1. Okruh: dětství

Můžeš popsat své dětství? Jak by jsi jej hodnotil/a?

Jaký jsi měla vztah k rodině?

Jak se ti líbilo na základní škole?

Jaké jsi měla zájmy ?

Jak by jsi sám/sama sebe popsal/a?

2. Okruh: dospívání

Jaké byly tvé zájmy?

Jaký byl váš vztah s rodiči během období dospívání?

Jak se rodiče vyrovnali s průběhem tvé puberty?

Měl/a jsi nějaké kamarády?

Jaký jsi měl/a vztah ke škole?

Vyzkoušel/a jsi nějaké drogy? Pokud ano, tak jaké, a jaký jsi z toho měl/a pocit?

Jaký byl tvůj postoj k drogám a jejich uživatelům?

3. Okruh: Od první k „poslední“ dávce

Jaké byly okolnosti užití první drogy?

Proč jsi se rozhodla právě pro?

Jaká byla vaše oblíbená droga?

Léčil/a jste se někdy ze závislosti?

Co pomáhalo nejméně?

Můžeš je mezi sebou porovnat?

Měla jsi nějaké nemoci během období užívání drog? Pokud ano, tak jaké a jak jsi se s nimi vypořádala?

Dostal/ a jsi se někdy do problémů kvůli užívání drog?

Jaké jsi měla zaměstnání?

Jak by jsi charakterizovala své vztahy v tomto období?

Jak na celou tuto situaci reagovali rodiče/ okolí?

Jaké všechny drogy jsi kdy užil/a?

Jaké drogy jsi užil/a naposledy? Jaký byl typický vzorec užívání?

Už jste s nimi někdy přestal/a?

4. **Okruh : Doplnující otázky:**

Jaký máš nyní vztah k drogám?

Co myslíš, že ti drogy, jak se říká, daly a vzaly?

Můžeš porovnat, jak se změnil tvůj názor na uživatele drog?

Jak se vidíš dnes a jaké máš plány do budoucnosti?

Jak si myslíš, že braní drog ovlivnilo tvoji rodinu?

Příloha č. 2

Orientační seznam otázek pro rodinu/ přátele respondentů

Jak byste popsal/a (charakterizovala)?

Jaký máte vztah k?

Jak jste zjistil/a, že užívá drogy?

Jaká byla vaše reakce a zjištění tohoto faktu?

Jaký to mělo vliv na váš psychický stav?

Komunikoval/ a jste někdy s pod vlivem drog?

Pokud ano jaký jste z toho měl/ a pocit?

Jak si myslíte, že drogy změnilly ?

Měl/ a jste někdy tendenci vyčítat drogy?

Vyhledal/ a jste někdy nějakou odbornou pomoc?

Pokud ano, proč? Máte pocit, že jste udělal/a dobře?

Jaký máte všeobecně názor na drogy?

Užíval/ a jste někdy v minulosti nějaké drogy? Pokud ano, jaké?

Co byste označil/a za hlavní motiv k užívání drog u?

Jak byste popsal/a vaši rodinu/ přátelství? Mělo užívání drog u vliv na jeho vývoj?

Příloha č. 3

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Byl/a jsem seznámen s průběhem i účelem výzkumu k bakalářské práci Jany Leharové ,
studentky Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Osobní údaje poskytuji s vědomím o
zachování anonymity. Prohlašuji, že se tohoto výzkumu zúčastňuji dobrovolně. Souhlasím se
zpracováním

mnou poskytnutých dat a jejich zveřejnění v databázi Thesis.cz.

V..... dne.....

.....

Podpis

Příloha č. 4

Přepis rozhovorů s respondenty

Klára

J. L.: Ahoj, děkuji, že jsi souhlasila s rozhovorem. Jmenuji se Jana Leharová, studuji psychologii a momentálně sbírám data do své bakalářské práce. Mám připravené otázky, pokud bys nechtěla na některou z nich odpovědět, nemusíš. Budu to respektovat.

Měla už jsi někdy zkušenost s podobným typem rozhovoru?

K.: No jéje několikrát. Vlastně pokaždý, když jsem procházela léčbou.

J. L.: Můžeš popsat své dětství? Jak by jsi jej hodnotila?

K.: No, já jsem byla neplánovaná, ale naši mě chtěli to jo, táta si nakonec vzal mámu na její nátlak. Táta se tomu postavil, o to víc nemohl pochopit to, co mi udělal Standa (pozn. bývalý přítel). Brácha už byl chtěnej.

J. L.: Jaký jsi měla vztah k rodině?

K.: Už když jsem byla malá, tak se naši dost hádali. Mámu jsem vnímala jako ježibabu. Všechno co jsem dělala, bylo špatně, byl to rambajs. Myslím, že se tomu říká duální role. Stačilo málo, něco shodit třeba, aby mě mohla napadnout. I fyzický tresty, třeba mi rozsekla ruku. Za to se mi pak po letech omluvila. Je to palice a nepřizná si svoje chyby, když o nich v hloubi duše moc dobře ví. Občas mám pocit, jako by jsme v minulém životě byly sestry. To taky byla ve třinácti ta epizoda, jak mě máma za pozdní příchod dovedla k doktorce a řvala na mě, že jsem děvka, s kým jsem kde chrápala. Máma se před tátou vždycky chovala jinak a to mi připadalo dost nespravedlivý.

J. L.: Můžeš popsat vztah mezi rodiči?

K.: Rodiče nesdíleli žádné společné zájmy. Než se dali dohromady znali se 1 měsíc. Táty byl na ryby, zatímco máma uklízela a tak. Chtěla mít všechno perfektní, aby nikdo nemohl nic říct.

J. L.: A jak to bylo s tátou?

K.: Táta je borec. Toho jsem měla vždycky ráda. Táta při mně vždycky stál. A já jsem ho obdivovala. Je to velkej, pořádněj chlap, co budí dojem, a elegán (smích a poklepání na srdce). Když jsem byla malá, jezdili jsme na ryby třeba i na týden. Na chvíli si odpočinout od mámy... Jo máma byla vždycky trochu odtržená.

J. L.: Jen vy s tátou nebo i s bratrem?

K.: Bráchu jsme brali taky to je jasný.

J. L.: Jak se ti líbilo na základní škole?

K.: Do první třídy jsem se samozřejmě těšila to jo. A taky si pamatuju, že jsem se hrozně moc bála tmavejch prostor. A taky první láska, držení se za ručičky a tak.

J. L.: Jaké jsi měla zájmy?

K.: Nejradši jsem četla knížky. A taky jsme jezdili s tátou na ryby a s bráchou jsme lítali pořád někde venku.

J. L.: Jak by jsi sám/sama sebe popsal/a?

K.: Vždycky jsem si někam zalezla. Akorát s bráchou jsme dost kámošili. Učila jsem ho všechno, co jsem uměla a on je mi za to dodneška vděčnej. Ale jinak jsem neuměla udržovat dobrý kvalitní

vztahy nebo bejt v partě lidí, byla jsem spíš sama. Navíc máma se bála o dobrý známky, a tak mi dávala zarachy. Vlastně mě pořád kontrolovala a podezřívala. Ověřovala si úplně všechno. Zatímco táta řekl, že jsem byla OK, tak máma jednala. Myslím, že měla problém ve vztahu i ty terapeuti to říkali, že je to vidět z těch mejch koláží, že měla asi pocit, že jí dost nemiluje táta, a že mě miluje víc než jí. Prostě na mě žárlila. Máma žárlila a nakonec jsem zjistila, že si byli oba nevěrný. Když mi bylo 13, tak se pokusili o rozvod. Měla jsem se rozhodnout, s kým zůstanu a já jsem si vybrala tátu. Brácha zůstal s mámou, která bydlela u babičky. Když jsme byli s tátou, to mě dost bavilo, poprvý jsem vařila. Nakonec se rozhodli po 1,5 měsíci, že se k sobě vrátí. Vůbec jsem se na mámu netěšila. To mě dost táhlo, místa kde byli umělci a malíři. No jinak základku jsem zvládla dost v pohodě. Až na přírodovědný obory to nebyl problém. Chtěla jsem pak jít na uměleckou do Krumlova nebo do Hradce na fotografickou, protože někdo známej si všimul, že mám talent na umělecký věci. Ale naši mi řekli, že mám přece dvojky, a že půjdu na prestižní povolání na účetní. To jsem fakt vůbec nechápala!!! Nakonec jsem teda nastoupila na soukromou obchodku.

J. L.: Vyzkoušela jsi nějaké drogy?

K.: V 11 jsem ukradla první marsku (smích). No a pak jsem někdy v průběhu osmičky začala kouřit. Před osmou jsem taky poprvý zkusila marijánku. S tátou a bráchou na dovolený jsme potkali takový ty lidi spjatý s přírodou, a tam jsem se poprvé zhulila. Leželi jsme s o 3 roky mladším bráchou na hřišti, cítili jsme se krásně a bavili jsme se pohledem na mraky. Pak ti lidé odešli. Smáli jsme se. Tohle byl dost pozitivní zážitek. Nakonec jsme s nima zůstali v kontaktu a oni nám začali posílat jednou za čas hulení. Hulili jsme to většinou s bráchou a kámoškou. Pak jsme začali hulit v partě. Jednou za den jsme se sešli na brko. Pamatuju si, že mě na ganje hrozně zaujalo to prožívání hudby a ty lidi kolem. Ty mi imponovali. Nakonec na to máma přišla a to byl doma vždycky céres. Vždycky si zakládala na tom, že jsme byli taková ta vyšší střední třída a u tý se přece takový věci nestávají.

J. L.: A co bylo potom?

K.: No konečně jsem se dostala do města. To byla ta doba, kdy jsem chtěla bejt originální a táta to podporoval, máma vůbec ne. Taky mě lákali takový ty umělci a vůbec všechny ty partičky, o kterých jsem věděla, že si jedou drogy. Taky jsem v tu dobu chodila do jedný undergroundový hospody v Pardubkách. Ve vztazích jsem byla spíš plachá, bavilo mě víc flirtovat, než mít vztah. Od 15 jsem taky začala víc zdrhat z domova balkonem. Máma mě nechtěla pouštět nikam, protože se bála, že začnu fetovat. Všechny ostatní rodiče nechávali být, jen mě ne. Tak jsem se páčila.

J. L.: Pálila?

K.: Jo, někde jsem to viděla.

J. L.: Jaké byly tvé zájmy?

K.: Kreslila jsem obrazy a poslouchala hudbu, hlavně Janis Joplin. Taky jsem chodila na atletiku. A taky plavání, to mě baví doteď. Taky jsme měli doma potkany a předtím psa a ještě předtím kočky. Ovšem zvířata byla nakonec dost problém, takže jsme je většinou museli dávat pryč. Máma je totiž nechtěla kvůli nepořádku.

J. L.: Jaký byl váš vztah s rodiči během období dospívání?

K.: Už jsem nedokázala být víc se ženskemá. Ráda jsem si dělala všechno sama. Vždycky jsem chtěla bejt ta statečná. Měla jsem ráda obdiv a tak. Vždycky jsem si říkala, hlavně být ta silná. V 16 máma předvedla další výstup a zmlátila mě. Tak jsem se sbalila, že půjdu bydlet za kámoškou do

Prahy. Prostě jsem se rozhodla pro squaty. Postavit se rodičům bylo vážně těžké! Bylo mi 16 a opravdu jsem odjela Prahy, s třema stovkama od jedné kamarádky.

J. L.: Hm to bylo asi náročné, a co se potom dělo v Praze?

K.: No za ty peníze jsem si koupila na Václaváku. Věděla jsem, jak vypadaj dealeri z filmů a hledala jsem lidi se stejným oblečením. Prostě jsem si našla lidi. Věděla jsem, že potřebuju bejt v partě už z Pardubek. Seděla jsem na Staromáku a čekala jsem na tu správnou partičku. Už se začínalo šerit a já jsem si fakt chtěla dát. Najednou prošla jiná parta lidí. Poprvé jsem viděla Romana. Zeptala jsem se jich, jestli nemaj nějaký herák. Okamžitě mě vzali s sebou. To bylo všechno dost na rychlo a byla tma. Snažila jsem se nasát lidi. Věděla jsem o tom, že je to svinstvo, ale chtěla jsem to hodně, znala jsem to z televize, příběhy feťáků a tak. Přitahovalo mě prožívat bolest. Pak jsme šli na byt s dalšíma čtyřma lidma. Byly jsme dvě holky a tři kluci. Tam jsem si dala poprvé do žíly. Byla to přesně ta kolosální dávka klidu, kterou popisuje Janis Joplin ve své knize, a bylo to přesně to, co jsem čekala. Dali jsme si všichni. Chvilku mi trvalo to rozchodit a hrozně mě svěděl nos. Naši se mě pak snažili najít přes bráchu a tu kámošku. Druhej den jsem našim zavolala, že jsem v Praze, a že jsem OK a ať mě nehledaj. Pak jsme zevlili tři měsíce. Peníze jsem neřešila, staral se o mě Roman. Na drogách jsme se spojili. První sex a taky první vážnej vztah. Byl 1,5 roku na heráku, ale s přestávkama. Mě bylo 16 let a jemu 26. Chodil do práce a o všechno se staral. Chodili jsme spolu asi rok, ale bylo to dost o dopisech. Po 3 měsících jsme si dali a on mi řekl, že mu umřela bejvalá holka na předávkování, a že vidí, že jsem moc a jak jedu pecky. Takže mě pak posadil na vlak a poslal mě domů. A mě se fakt nechtělo, protože jsem věděla, co mi máma udělá za peklo.

J. L.: Ale přesto jsi jela...?

K.: Jo to jo. Pak, když jsem přijela domů, tak máma udělala šílený peklo. Táta chtěl mít klid, a tak do toho moc nezasahoval, navíc mi věřil to, co jsem říkala. Ale samozřejmě to na mě poznali. Měla jsem 47 kilo a byla jsem šedivá a přijela jsem vyholená na 2 mm a taky jsem měla rozpíchaný celý ruce. Takže pak už to bylo rychlý, rovnou doktor, psychiatrie a první léky. Hlavně lexaurin, už jsem měla docela slušný abstáky. V tuhle dobu jsem se fakt chtěla zničit. Poprvé jsem se léčila ambulantně, ale to moc nezabralo. Chytla jsem se jedný partičky. Jo, byla v nás temnota. (povzdych). Na všech těch lidech bylo vidět, jak se ničí a v tom jsem si cítila dobře. Pak jsem zase začala chodit zpátky do školy, ale jenom na chvíli, zázemí doma byla pořád stejný a škola mě nebavila víc a víc. Chtěla jsem si dělat svoje věci. Táta mě podporoval, ale máma ne. Nakonec na mě bylo vydaný pátrání. Odchytili mě na jednom bytě. Toho kluka myslim zavřeli, bylo to u jednoho vaříče. No a já jsem musela na výslech, kde mě už čekali naši a už dopředu mi domluvili 1. detox v Červeňáku na půl roku. Věděla jsem, kam jdu. Donutili mě. Mě fetovat bavilo a chutnalo mi to, psala jsem básničky a tak. Léčbu jsem vydržela, protože máma řekla, že budu buď tam nebo v pastáku. Tahle léčba mi asi nic nedala. Ale bylo tam pár lidí, co ve mně zanechali stopu. Snažili se mě naučit chápat vztahy.

J. L.: Chápat vztahy? Můžeš to prosím upřesnit?

K.: No nějak se snažili mi vysvětlit, jak to tam se mnou bylo. Na jedný straně nenávisť k mámě, na druhý pochopení od terapeutů. Ale jedna věc byla hustá, do týhle doby než jsem šla na první léčení, mě máma nikdy neobejmula.

J. L.: A co bylo po léčbě?

K.: Nakonec se nějak dohodlo, že půjdu v rámci léčby na uměleckou školu, a že budu na intru. Takže jsem bydlela necelý 3 roky v Krumlově a chodila jsem do školy a na brigádu. Zase jsem měla tendence si něco sehnat, ale nesehnala jsem. Celou tu dobu jsem ale dost chlastala a hulila trávu se staršíma lidma, kerý jsme tam tak různě potkala. Lidi ve třídě byli o 3 roky mladší, ale pár kámošů jsem tam měla. Pomáhali jsme si se školou.

J. L.: Takže jsi konečně měla, co jsi si přála?

K.: Jo jo, to jsem se ještě i dohodla anglicky a všechno bylo super. No ale třetí léto se něco stalo. Začala jsem víc pít i kouřit. S chlastem jsme to dost přeháněla. (smích) Domů jsme jezdila občas a všechno bylo dobrý. Pak ve třetáku na začátku prázdnin mi v Praze ruplo v bedně. Jenom jsem tam přestupovala z vlaku na vlak a napadlo mně, že bych si mohla sehnat. Na Florenci jsem si nechala šlehnout od jednoho týpka. Pak jsem jela ráno zpátky, ale asi za 2 měsíce na to se mi projevila žloutenka typu C. Nemohla jsem jíst a nic, takže jsem se objednala k doktorovi. Hospitalizace v Budějicích a už všem bylo jasný, kde jsme k tomu přišla. Říkala jsem si, doprdele, jeden blbej úlet. Asi na 5 tejdnu si mě pak nechali v nemocnici, prali do mě vitamíny a tak. Aktivní vir už jsem si z nemocnice nenesla, ale prej to zůstalo nějak uvnitř. Po tomhle všem jsem pak jela do Pardubic a tam jsme taky zůstala. Přítel, kterýho jsem měla, mě chtěl mít čistou, ale nechtěl se vystavit rizikům, a tak jsme se rozešli.

J. L.: Takže jsi zase bydlela doma?

K.: Přesně tak. Tady jsem nastoupila do svého prvního zaměstnání. Chodila jsem hodně do hospod, hulila jsem, a taky jsem se dost rozchlastala. Taky jsem občas zaspala do práce a nakonec mě vyhodili. Když jsem někde vydržela dýl, jak 3 měsíce, tak to byl výkon. Pak na čarodky, když jsem jela opilá k nám, tak jsem potkala týpka a už jsme si šli dát perník. Tady se to zase rozjelo. Trávili jsme spolu spoustu času, ale nikdy jsme spolu nechodili. Takhle jsme spolu fungovali asi rok a půl, možná dýl a pak zavřeli našeho společného vaříče. Já jsem byla v té době naštěstí bokem, díky rodičům jsem byla naučená, dávat si pozor. Pak jsem chvíli nic nebrala, ale zato jsem pila dost alkohol. Pak jsem zase litala v perníku a tady jsem si uvědomila, že ten démon, už je dávno ve mě. Chtěla jsem přestat, ale od začátku jsem brala pecky, takže jsem prakticky neměla hranice. Mezitím jsem se snažila alespoň docházet na sezení s psychiatrem. Během toho všeho jsem bydlela u táty a jeho přítelkyně, kterou jsem brala víc jako mámu, než mojí biologickou matku.

J. L.: A oni nic nepoznali?

K.: No nějakou dobu na mě nic nepoznali, ale ona na to pak začala tátu upozorňovat. Potom mě vyhodili z práce a nastoupila jsem na léčení, pro které jsme se sama rozhodla. Trvalo to 6 měsíců a dala jsem do toho všechno. Bylo to tam zastaralé a uniformní, ale evidentně to pomohlo. Poprvé jsem jim, i sobě přiznala, že jsem závislá na drogách. Potom jsem zase byla schopná začít chodit do práce. Ovšem po 2 měsících jsem do toho spadla zase. Asi jsem ještě neměla dost. Měla jsem dobré kontakty, tak jsem se začala věnovat užívání drog naplno. A najednou se to zase vrátilo zpět do starých kolejí. Nefungovala práce a tak.

J. L.: Takže jsi, se zase přihlásila na další léčbu?

K.: Ne, naši mě donutili. V roce 2007 jsem nastoupila první roční komunitní léčbu. Sem mě dali prý, abych byla tvrdší, ale nechtěla jsem to asi chápat. Tady jsem tu terapii brala jako zlo proti mně. Naplnila mě sebelítost. Měla jsem pocit, že mi nikdo nerozumí. Byla jsem zraněná a ublížená. Takže tohle celý nevyšlo. Jako zabejčený dítě jsem nechtěla vidět ten pravej zdroj.

Před koncem jsme se kámoškou z léčby rozhodly, že se odstěhujeme do Prahy a budeme spolu abstinovat. Překvapivě jsem v tom během dvou týdnů litala zase a mnohem víc, než kdy předtím. To co mi jinde trvalo patnáct měsíců, jsem v Praze stihla za šest. V této době mi vážně hráblo. Neměla jsem na nájem a vyhodili mě z ubytovny, takže jsem si všechny věci odstěhovala do lesa. Po 2 týdnech jsem se pro to vrátila, ale všechno co mi bylo drahé, zmizelo, jako když mávne proutkem. Pak jsem se různě courala po nákupkách a v metru. Asi po 2 měsících bezdomovectví jsem jela do Pardubic, bylo Mikuláše a já jsem dorazila přímo k mámě do práce s jednou jedinou taškou věcí. Byla nasraná, ale vzala mě k sobě.

J. L.: Takže se zase opakovalo to, co už jsi prošla několikrát?

K.: Přesně tak. Okamžitě potom jsem nastoupila na střednědobou léčbu s komunitním přístupem, což mi připadalo, jako dobře udělaná koncepce. Zde jsem potkala svého již minulého přítele a po třech měsících jsme se odstěhovali spolu do bytu. Našla jsem si práci na benzínce, ale netrvalo dlouho a zase jsem začala brát, protože vztah se Standou rozhodně nebyl ideální. Taky jsem si vzala půjčku. Pak jsem si přiznala, že musíme od sebe, a že potřebuju pomoci. Takže jsem se od něj ještě nechala odvézt na léčbu. Tady jsem byla 12 měsíců. A musím říct, že opravdu věděli, jak na „nás“. Opravdu přísné podmínky donutili člověka zatnout zuby. Tady jsem zjistila, že fakt můžu fungovat bez drog. Možná taky díky tomu, že program je od rána do večera bez času pro sebe. Potom jsem si našla práci a začala jsem zase fungovat. Našla jsem si nového chlapa a s ním jsem si udělala dítě, i když nechtěně, ale nakonec jsem jej porodila mrtvé. Tyhle věci mě dost semlely, takže jsem si zase začala dávat. Navíc jsem měla i dost finančních problémů, s čímž ostatně bojuji do teď.

J. L.: Jaký jsi měla vztah ke škole?

K.: Na ekonomku jsem nechodila ráda. Chodila jsem místo toho s kámoškou za školu. Občas jsme se dostaly na zajímavá místa, setkání s různými umělci a taky do hospod s různějma lidma z Pardubek. Doma jsem ani neřekla, že tam nechci chodit. Doma jsem byla za děvku.

J. L.: Vyzkoušela jsi nějaké drogy? Pokud ano, tak jaké?

K.: Během dospívání? Hm tak cigára a ganja to je jasný, potom taky herák a perník, měla jsem i éčka a LSDčko.

J. L.: Co myslíš, že ti drogy, jak se říká, daly a vzaly?

K.: No určitě mi daly specifický pohled a svět. Je to drsná škola života, co všechno se sebou může člověk zažít. Svět už pak nevypadá tak černobíle.

J. L.: Můžeš porovnat, jak se změnil tvůj názor na uživatele drog v průběhu života?

K.: Zpočátku jsem k nim vzhlížela a byli mi sympatický. Dneska si spíš myslím, že jsou ti lidé nemorální, bez jakéhokoliv zájmu o život. Drogy jsou pro ně alfa a omega. Dlouhodobí uživatelé přijdou časem o sexuální touhy, ale i normální touhy jen tak s někým být. Vztahy na drogách jsou totiž hlavně o tom, že druhý něco má. Snaží se dohánět to, co jim rodiče nedali.

J. L.: Jak se vidíš dnes a jaké máš plány do budoucnosti?

K.: No dneska jsem někde mezi braním a nebraním. Chtěla bych to jinak, ale pořád cítím, že to tak úplně nejde. V budoucnosti bych si rád zařídila maličký domeček, kde bych mohla v klidu žít bez lidí se svojí zahrádkou. A taky splatit dluhy, to by bylo fajn.

J. L.: Jak si myslíš, že braní drog ovlivnilo tvoji rodinu?

K.: Myslím, že toho se mnou dost zkusili, a že to byla škola taky pro ně. Dokonce bych řekla, že náš

vztah s mámou se během toho trochu zlepšil. Možná si taky uvědomila, že to byla i ona, kdo se podílel na tom, co se stalo. Táta mě měl vždycky rád a je to dodnes. Tam se asi nic moc nezměnilo.

J. L.: Chtěla by, jsi ještě něco dodat?

K.: Myslím, že už jsem řekla dost.

J. L.: Děkuji.

Adam

J. L.: Ahoj, děkuji, že jsi souhlasil s rozhovorem. Jmenuji se Jana Leharová, studuji psychologii a momentálně sbírám data do své bakalářské práce. Mám připravené otázky, pokud bys nechtěl na některou z nich odpovědět, nemusíš. Budu to respektovat.

Měl jsi už někdy zkušenost s takovým typem rozhovoru?

A.: Ne.

J. L.: A co od toho očekáváš?

A.: Co očekávám? Asi nějaký zajímavý rozbor.

J. L.: Tak začneme u dětství? Jak by jsi jej hodnotil?

A.: Takový jako šťastný. Byl jsem s rodinou, jezdili jsme na výlety. To jsou zážitky, na který si pamatuju. Takže jsem měl velice dobré dětství.

J. L.: A jak to bylo na základní škole?

A.: No abych řekl pravdu tak si jí moc nevybavuju. Jako jasný, mám nějaký útržky, ale ten začátek moc ne.

J. L.: A spíš se ti tam líbilo nebo... ?

A.: Ale jo, byli tam kámoši. A já jsem jel hodně počítače. Dostal jsem svůj první počítač k Vánocům, takže jsem se zajímal hodně o to. To znamená, že jsem dětství trávil hodně u PC, až příliš.

J. L.: A co potom?

A.: No to bylo hodně, trochu prohulený. Abych řekl pravdu, tak jsem hulil hodně s jedním kámošem a nebylo to moc dobrý. Výsledek na mojí školu byl takovej, že jsem přestupoval z gymplu na průmyslovku.

J. L.: Kvůli tomu, že jsi kouřil marihuanu?

A.: No, to není tak přesný. Kdybych nehulil, byl bych dostatečně schopnej se zakousnout a dát to, ale stejně bych nechtěl. A tak jsem rád, že jsem odešel. Bylo by to k ničemu.

J. L.: A jak to bylo v té době v rodině?

A.: Tak byly tam takový ty hádky, kdy se mění vztah, že už nechceš jezdit za příbuznými a tak. Tak jsme se vzdálili. Byl jsem radši doma. Buď jsem si hrál, na PC samozřejmě, nebo jsme byli s kámošema a hulili jsme.

J. L.: Jak se vaši s tímhle vyrovnali?

A.: To je dost subjektivní. Naši jsou hodně liberální, takže to jako vzali no.

J. L.: Takže kdy jsi poprvé začal s drogami?

A.: No začal jsem poprvé s alkoholem. No takhle napil jsem se rozhodně dřív, než jsem kouřil. A i jsem dřív pil. Datoval bych to do rozmezí 13-16 let, kdy jsem si občas popil. Do té doby mě to zas tak nelákalo. Na Vánoce vaječňák, ale to je domácí. S cigárama jsem začal někdy v prváku s kámošema, kdy jsem si o jedno řekl. Všichni kouřili. To mi bylo šestnáct. No chtěl jsem to prostě vyzkoušet. Zažít ten pocit. A samozřejmě mi to zachutnalo. Od té doby jsem jen na nějaký čas přestal kouřit. Když se to vezme volněji tak ano.

J. L.: Vyzkoušel jsi i nějaké další drogy?

A.: Vyzkoušel jsem toho docela dost. Hodně jsem hulil trávu. Pak jsem měl párkrát další drogy, jako houby, tripy, extázi, čistý MDMA a taky opium. Jo a měl jsem i kokain. A musím říct, že některý jsem jenom vyzkoušel a nebylo to zrovna moc fajn. Jako třeba opium. To bylo období, kdy jsem

neměl co kouřit a hulit a měl jsem potřebu si něco dát, nějak se uvolnit. A udělal jsem si vlastní opium z makovic. Ty jsem si nařezal, nasbíral mlíko, usušil, a pak jsem to hulil na plechu a musím říct, že kromě stavu, kterej je hned potom, to bylo neskutečně nepříjemný.

J. L.: Jak to myslíš nepříjemný?

A.: Jako poslední stadium nemoci bez schopnosti zvednout se z postele. Báł jsem se, že se udusím. Musel jsem v některých okamžicích dýchat vědomě. To bylo dva roky zpátky. Hodně nepříjemný. A ty stavy myslí potom. Zpytoval jsem svědomí. Měl jsem chuť se uvolnit, ale tohle nebyla vhodná volba, ale už jsem si zvyknul experimentovat. A jak se dělá opium, je fakt známý. To je jeden z mých nejnovějších do sbírky. Všechno, co jsem měl předtím, jsem měl předtím. Tohle byl jeden z nejhorších zážitků na drogách. Takže opiáty ne, to fakt nechceš. Zatímco třeba hulení je pro mě uvolnění z těžkosti přemýšlení nad věcmi. Jelikož toho musím pobírat hodně a potřebuju mozek uvolnit, protože je moc zasekej v těch věcech. Je to shon. A taky abych se mohl při uvolnění víc posmát.

J. L.: A proč jsi začal hulit?

A.: No na základce jsme k tomu měl odmítavej přístup. Kámoš si zahulil a já jsem na to měl zápornou reakci. Nevím proč, asi jsem nějak vylítl. A pak jsem si říkal, že to není zas tak hrozný. A pak jsem jednou šel s kámošem ze základky do parku na brko, protože jsem věděl, že hulí. Už ani nevím co mě přimělo, ale prostě jsem se k tomu mohl dostat a řekl jsem si proč ne, proč to nevyzkoušet. Zajímavý bylo, že jsem si dlouho neuvědomoval stav toho zhulení. Až potom, když jsem se zhulil víc naráz, tak jsem si uvědomil, jak je stav zhulení. Že je to fakt jiný, že jsem ve svém prvním záseku. Koukal jsem na plaňky na plotu, odtrhl jsem se od toho, a řekl jsem si, hej to fakt neznám. To byl rozdíl toho uvědomění. Ten skok. A potom už to bylo vždycky, protože jsem byl schopnej, si to uvědomit hned zpočátku.

J. L.: A jak si myslíš, že tě to změnilo?

A.: No já jsem nikdy neměl dobrou paměť, ale řekl bych, že asi utrpěla nějaký díry. (smích) Jsem víc v pohodě. Komunikativní. Jsem schopnej se líp bavit, protože jsem dost introvert a dřív jsem vlastně začal hulit, abych se dostal na úroveň ostatních lidí a začal se s nima bavit. Protože to mi dělalo problémy. To byl možná hlavní důvod, proč začít hulit.

J. L.: Tohle ti připadá pozitivní?

A.: No určitě.

J. L.: A negativní?

A.: Tak určitě ta paměť. A taky aktivita nebo spíš neaktivita. Jsem línější, nechce si mi do věcí. Prokrastinátor první kategorie. Je to škoda občas.

J. L.: Můžu přejít k alkoholu?

A.: Jo určitě. Ten alkohol, od toho jsem dost upustil, potom co jsme začal hulit. Dřív jsem pil víc třeba čtyřnásobně

J. L.: Co to znamená?

A.: No teď když vypiju 2 piva, je to dobrý. Víc nepotřebuju, ani nezvládnou. Přeskočila mi tolerance a jsem potom na káry. Z jinejch drog jsem měl třeba amfetaminy. Nejvíc to bylo asi peří. Ale přesnou analýzu toho co to doopravdy bylo, nemám. To je taky pěkně nebezpečný, ale jen když je člověk vezme špatně. Když je vypjatá situace věřím, že tyhle látky dokážou člověku zachránit prdel. Ale to, jakým způsobem jsou lidi schopný užívat je, je špatný. Protože oni maj tah a spadne se do toho

jednoduše. Ani si člověk nevšimne. A to je nebezpečný u těchto věcí, protože to člověka strhává. Měl jsem to, abych si to vyzkoušel.

J. L.: Kolikrát jsi měl?

A.: No dostkrát. Až se za to stydím. Měl jsem dohromady tak 5 psaníček.

J. L.: A co si myslíš o lidech, co to berou?

A.: No, že mají asi slabou vůli. Protože to je věc s vůlí. Nesmí se to nechat rozrůst, pak to přeroste. Jsem si říkal...No navíc se mi utnul zdroj. Není to dobrý. Člověk do toho spadne a neví jak. U toho opiátu byl nějaký absták. Možná herák je lepší, jak je to čistý.

J. L.: Co dál?

A.: No tak třeba extáze. To jsem měl dohromady max 3 pilulky vždycky na akci, protože některý drogy není fajn brát doma. To jsou věci určený na jiný místa. Vždycky, když jde člověk do nějaký drogy, musí mít správný místo a extáze je vhodná na taneční akce. Třeba do města bych si to nedal. To by muselo bejt šílený. Extáze je nebezpečná s alkoholem, potom má člověk hrozný okna. Po extázi je hroznej výpadek. Jsi hodně nabuzenej a neudržíš se na místě. Tím, že je to směs má spojitý účinek MDMA a peří a ten efekt je taneční. To člověka nutí bavit se, pařit, což perník ani MDMA nedělá. Toho jsem měl jednou halucinogenní dávku, což byl hodně zvláštní zážitek. Stihomamy a tak. To mi taky dalo zajímavou zkušenost. Myslím, že lidi se toho dost přežerou. Není to jako peří, co pořád tahá nitky. Měl jsem i houby. Z halucinogenů jsem měl první houby. To jsme měli na jednom bytě v čaji asi 300 hub. To byly zajímavý halucinace. Asi první zrakový, co jsem do té doby zažil. To hodně změnilo můj pohled na svět. Protože jsem si uvědomil, že člověk může některý věci vnímat odlišně. Houby zvyšují konektivitu mozku, tak jak můžeme vědět, jak se kdo dívá na svět. Protože v ten okamžik vim, na co jsem se díval, ale vnímal jsem to odlišně. To byl velkej zlom ve vnímání světa, protože jsem si uvědomil, že lidi okolo mě nejsou jako já. To prostě, bylo zajímavý zjištění, který si spousta lidí neuvědomuje, nebo já jsme si to do té doby takhle moc nespojil. Houbičky jako spirituální nástroj jsou super. Ale opět zneužívání škodí.

J. L.: A co na tom podle tebe škodí?

A.: No příliš vysoký množství.

J. L.: Ale jak si myslíš, že to škodí?

A.: No u těchto drog jsem do toho tak moc nepadl. Jenom to hulení. To asi odnesly plíce.

J. L.: A co psychicky?

A.: No tak třeba na houbách asi paranoia. Ale já jsem je neměl hodněkrát ani ve velkých dávkách. Takže nevím.

J. L.: Ani dlouhodobě?

A.: V tomhle množství ani ne. No, je to takový, možná větší záhul na mozek. Začne si uvědomovat že svět je jinej. A člověk si začne připadat trochu jako blázen, protože má pocit, že to lidi nevnímají.

J. L.: A to ti vadí?

A.: No ne, ale občas bych byl radši dement, co sleduje jen svoje ego, ale...(smích). Není to jednoduchý vrátit se na tuhle vlnu, ani se mi nechce, považuju to za lepší.

J. L.: A co to LSD?

A.: To má podobný efekty jako houby. Je to prostě psychedelikum. Ale má taky dost jiný efekty. A odvíjí se dost od toho, jak je člověk nastavený a jaká je atmosféra. A může bejt hodně nepříjemnej nebo hodně fajn do masivní formy. Můžou tam bejt úlety. Což poprvý těžko, když to člověk nezná,

ale potom už jdou ty fáze korigovat, takže je šance vyhnout se tzv. bad tripu, který vzniká z temný smyčky. To je když se točí něco špatnýho v hlavě, až je to moc silný na psychiku a můžou se díť špatný věci. Jako snaha odněkud skočit, ale to jsem naštěstí nezažil. Vlastně jen nepřímo. To není fajn. Ale když je dobrá nálada dobrý místo s dobrejma kámošema, tak je to prakticky vždycky povznášející zážitek.

J. L.: Jaká droga tě baví nejvíc?

A.: Baví. Jako na zábavu. No baví je docela... Nejzábavnější na zábavu je extáze.

J. L.: A proč vlastně drogy bereš?

A.: Už je to tak, že normální stav je mi málo. Kdy vím, že za tím, když si to dám, je něco víc. A občas má člověk tendenci za tím jít, když ví, že to tam je. To nejsou jen pocity, to je složitější. Člověk se jako připojí na sféru vlivu té drogy a to na každého působí jinak, ale to je nejzábavnější jako nejzábavnější. Kdybych to měl hodnotit komplexně, tak by to bylo LSD. Navíc je rekreačně nejlíp k sehnání.

J. L.: Takže drogy bereš, protože tě povznáší?

A.: Některý určitě

J. L.: Nebo máš jiný důvod? Kterou máš nejradši?

A.: No hulení no (smích), to je nejoblíbenější, protože nemusí bejt tak intenzivní a zároveň mi to neuvěřitelně chutná na rozdíl od veškerejch chemickéjch věcí. Mám okamžiky, kdy bych si jen zahulil a nechtěl bejt zhulenej.

J. L.: Dalo by se říct, že jsi na něčem závislej?

A.: Tak určitě na cigaretách a na hulení.

J. L.: A s čím by se ti hůř přestávalo?

A.: (pomlka) Asi s cigaretama. Protože hulení není takovej držák jako cigára. Nikotin je víc návykovější. Navíc jsem si spojoval pocit uvolnění s kouřením. Proto kouřím. Jeden čas jsem zkoušel elektronický, ale ty humusy. Cítil jsem, jak mi to rozleptává plíce. To radši humus ze spálenýho tabáku. Zdá se mi to přirozenější a dost jsem s tím návykem srostl.

J. L.: A co na to vaši?

A.: Naši řekli, že jsem dospělej a ať si to řeším po svým. Tak jsem si jel po svým.

J. L.: Jakej byl tvůj nejzajímavější zážitek na drogách?

A.: To není konkrétní, je prostě fajn bejt venku s kámošema a hulit brko.

J. L.: A nejhorší?

A.: Dojezd nebo absták po tom opiátu nebo co to bylo. To je fakt brutál. Jako bad trip je špatnej, ale tohle je pocit, že brzo umřeš. Pak, když jsem se po třech dnech byl schopnej se vyhrabat z postele, tak jsem si k tomu čuchnul a málem jsem tam vyhodil obsah žaludku, protože mě to sundalo fakt hrotivě.

J. L.: Myslíš, že tohle všechno tě nějak nevratně změnilo? Díky nebo kvůli?

A.: Oboje? No už nejsem schopnej vrátit se do původní egoistický formy. Kdybych vnímal svět ze svojí škatule. Nutí mě to pohlížet na svět očima ostatních a dívat se z různějch úhlů, protože vím, že to tam je. Kdybych tuhle informaci nedostal, tak by mě nenapadlo, že je tady jiná možnost, což je ten největší problém v tomhle uvědomění. Že člověka nenapadne, že je to takhle důležitý. Na mě to dost dopadlo. Do toho zpátky se už nedá vrátit. Asi plíce a celkově tělo fyzicky dostává zabrat, protože musím detoxikovat víc. Ne že bych nebyl zdravěj, ale cítím, že by mohlo být líp.

J. L.: Co vztahy s lidma?

A.: Já jsem nikdy nebyl valnej ve vztazích. Spíš bych řekl, že jsme si díky drogám byl schopnej najít víc kamarádů. Z mé strany je to tak, že se dokážu líp uvolnit a komunikovat. Jinak mám tendenci utíkat a sedět u kompu.

J. L.: Jakej máš vztah k drogám dnes? Nebo jak se to proměnilo?

A.: Ze začátku jsem to odmítal. Bylo do mě vtlačováno, že je to špatně. Pak se mi to nelíbilo, ale bylo mi to jedno. Pak jsem to začal zkoušet a začal v tom chodit. To byl boom. O můj Bože, co se to děje. To bylo zkoumání hledání a blbnutí. Přehánění experimentování. Pak už se mi ani nechtělo zkoušet nic novýho. Mám něco za sebou a vím, co se kam hodí, tak si případně vyberu něco. A to něco závisí od toho, kam jdu a co se má dít. Prakticky to už nedělám. Ale mám to jen jako možnost pro navštívení jiných míst. Dneska už jenom kouřím a hulím a občas to pivo, ale jiný drogy málokdy.

J. L.: A když už?

A.: No buď oslava, kde si řeknu, že můžu být mimo a chtěl bych to mít takhle, tak si řeknu OK je to jednou za čas. Ale nelítám z akce na akci, abych si to tam dal a jel do úmoru. Nebo bejt zasekanej na bytě nebo louce, koukat jak se brouček mění 24/7. To je až bezbožný.

J. L.: Kdybys to měl shrnout? Co ti drogy daly a vzaly?

A.: No, mě.

J. L.: Takže bys ten vliv hodnotil jako významej.

A.: Byl bych jinej člověk. A teď je otázka jakej? To jsou ty kdyby...

J. L.: Jak se změnil tvůj pohled na uživatele?

A.: No myslel jsem si, že jsou špatný. Bylo mi to vykládáno.

J. L.: A když jsi to začal brát?

A.: To jsem si uvědomil, že jsou to taky lidi jako já. Tak jsem přestal soudit černobíle. No takže to asi není tak horký. Já se necejtím bejt špatnej. A teď jsem mezi těma lidma. Buď jsem špatnej já nebo oni. To byl obrat hned ze začátku. Teď už vím, že jsou lidi co užívaj drogy, a co se v nich topí. A ty potřebujou pomoct. Drogy nemusí být špatný, ale když je to prostě špatně užívaný a člověk je psychicky ztracenej, tak si není pravděpodobně schopnej, si pomoct, protože ho ovládá ta droga. Ale jinak, co vím, tak značný množství uživatelů nejsou špatný lidi. Nemluví o těch co jsou v doupatech a nevím, jak na tom jsou.

J. L.: Máš něco co by jsi ještě rád dodal?

A.: Nikdy nikomu neberte drogy (smích).

J. L.: (smích) Tak díky.

Matěj

J.L.: Ahoj, děkuji, že jsi souhlasil s rozhovorem. Jmenuji se Jana Leharová, studuji psychologii a momentálně sbírám data do své bakalářské práce. Mám připravené otázky, pokud bys nechtěl na některou z nich odpovědět, nemusíš. Budu to respektovat.

Měl jsi někdy zkušenost s tímto typem rozhovoru? A co od něj očekáváš?

No vlastně neměl. Očekávám, že ti to pomůže.

J.L.: Děkuju. Můžeme tedy začít?

M.: Začal bych tím, co řekl Radim Uzel, zfetovaní lidé se chovají podobně jako zamilovaní nebo naopak, to je jedno, když jsi na drogách tak se cítíš podobně. Já jsem to míval třeba i na Vánoce. Vždycky jsem měl takový hřejivý pocit, jako když uděláš dobrou věc, tak tě to hřeje u srdce a kolikrát jsem se třeba pozvracel, jak jsem se těšil na ty dárky, a to se mi doteď stává třeba s děvčetem. Svírá mě v krku a chce se mi zvracet. A takhle jsem to měl i s těma drogama. Než jsme došli na místo, tak jsem se třeba třikrát pozvracel, jak jsem se těšil. Takhle to šlo dokud jsem šňupal a stejně tak, když jsme si dávali se ženskou, tak jsme se těšili, až si dáme tu čáru tak od 15 let. To jsme ještě měli povinnosti, chodili jsme do školy a pak do práce. Když jsem se vykašlal na školu, to mi bylo osmnáct. Když jsem se vykašlal na školu, to mi bylo osmnáct. To jsem se pak rozešel se svojí ženskou. Chtěl jsem se zabít, tak jsem si řekl, že ještě začnu smažit, ať si to užiju. A tak jsem si začal píchat bomby. To tenkrát, co jsem si poprvé šlehnul, tak jsem seděl u kamen a měl výčitky. Bylo mi ze sebe špatně, že jsem si kydnu. Pak jsem se naučil si trefovat, ale ze začátku jsem měl modřiny, jak jsem si to neuměl dát.

J.L.: To má dost lidí....

M.: Máma mi pak jednou, když jsem přišel ze školy říkala: „Ty si něco pícháš, nějaký sračky do žil?“ A já na to: „Jak to víš? Teda ne!“ No, našla u mě nějakou konzoli nebo vodičku. Tak jsem utekl z domova a taky mi řekla, že už jsem mrtvej, jakmile tohle jednou zkusím, a že už jsem umřel. A já jsem řekl, že nechci aby viděla jak umírám, tak jsem odešel z domu i ze školy. Naštěstí mě nechali bydlet v garáži, takže jsem bydlel tam a pak chvíli u kámoše.

J.L.: A jak to bylo v dětství?

M.: To jsem měl velmi dobré a v pohodě. Vyrůstal jsem s o 3 roky mladším bráchou. Bavilo mě, když jsme ještě bydleli s tátou a stavili jsme Merkura, tak to mě fakt bavilo, lepili jsme taky různé modely lodí a letadel. Doma to bylo dobrý, někdy ve 2. třídě jsem chodil na kroužek lodního modelářství. No a nebavila mě škola. Už ve školce jsem se s nikým nebavil. Byl jsem outsider, protože mi přišlo, že jsem víc než oni, ale ve skutečnosti jsem byl já sám ten v rohu, a nebavil jsme se s nima. Ale to hlavně proto, že mi přišli jako kretění.

J.L.: A co škola?

M.: Škola to samý. Rozmačkávali mi svačiny a tak.

J.L.: Takže tě šikanovali?

M.: No i starší. Šikanovali mě tak do 5. třídy.

J.L.: A potom?

M.: Pak jsem zmlátil jednoho kluka, protože mi nadával, že blbě hraju volejbal. Tak jsem mu dal pěstí, začala mu téct krev, a on volal maminku a brečel, a tak mě kluci ze třídy začali brát. Mohl jsem s nimi sedět v jídelně u stolu a půjčovali jsme si CDčka.

J.L.: Zůstali Ti nějakí kamarádi ze základní školy?

M.: Jo, třeba Honza, ten co má to dítě a tunely v uších. Můžu mu zavolat. On určitě přijde. (smích) S tím jsme právě pak hodně fetovali. Začali jsme se bavit až v 8 třídě. Byl z jiný třídy než já. Vždycky jsem se s ním chtěl bavit, a on se mnou, to jsme ale zjistili později. Byli jsme takoví místní týpci. No a pak nás seznámil kámoš. Dali jsme spolu jointa.

J.L.: A co tvoji rodiče?

M.: No bylo to v pohodě, ale když se rozváděli, byl to brutál.

J.L.: Kolik ti bylo?

M.: Cca 9 nebo 10. A zůstali jsme s mámou, ale bylo to hustý. Máma bodala nožem do dveří, protože chtěla tátu zabít nožem, tak jsme se s bráchou zamkli. A pak fotr mlátil matku. Řvala o pomoc a brácha brečel a říkal: „Kámo udělej něco.“ A my jsme doma měli plastovou baseballku, tak jsem tam naběhl a zůstal jsem tam stát a nic jsem neřekl, jak jsem se bál. Víš co malý dítě. Stres jak svině dost podobnej tomu, když jdeš třeba poprvé na rande. Tak jsem na něj začal vrčet. Nechal matku a pak odešel. Potom si ještě přišel pro věci a teď se vídáme tak dvakrát do roka.

J.L.: Na Vánoce?

M.: Jo no. Teď si udělal dítě. S nějakou mladou ženskou, protože to po něm chtěla. Je to živel. Mikoláš se bude jmenovat. To chtěl dát mě, ale matka to nechtěla.

J.L.: Jak by jsi se jako dítě popsal?

M.: Takovej normální, ale bál jsem se.

J.L.: Koho nebo čeho?

M.: Těch dětí, svět dětí je krutej. Děti jsou zmrdi. Bylo mi líp mezi dospělýma lidma. Protože nejsou tak zlý. Tak jsem se těšil až budu dospělej, a budu si moct dělat co chci a nebudu muset být mezi nima na debilní základce.

J.L.: Jak to bylo v pubertě?

M.: No už na základce jsem začal hulit asi ve 13.

J.L.: A pamatuješ si co se dělo?

M.: To mi moc nedalo, byla to venkovka, takže jsem měl jenom sucho v puse a nechutalo mi to. Pak jsme vychytali od starších kluků skunk, tak jsme dali asi gram do brka a já měl takový haly, jak na tripu. Měl jsem takový hrozný stavy a slyšel jsem ozvěny, hmyzí hlasy, pískání a každou chvíli jsem se probudil. Říkal jsem tomu opušťáky. Protože je to jako když se probudíš ze sna. Akorát tohle bylo takhle každý tři minuty. Halucinogenní mazec. A pak jsem zvracel. Několikrát za sebou v paneláku na schodech a trvalo to několik hodin. Pak jsem se bál jít domu. To jsem měl ještě vizínky, tak jsem si je nakapal.

J.L.: To není moc pěkný zážitek. A jak to bylo s kouřením?

M.: S kámošem jsme vzali mámy příteli celou krabičku a pak jsme to hulili ve starým varburku, co měli na zahradě. Ani jsme to neuměli šlukovat. Teda alespoň já to nešlukoval. To nám bylo kolem 10-11. Taky jsme pak měli pěkněj průser. Potom jsem zase začal kouřit z frajeřiny, protože kouřili všichni. Chtěl jsem vždycky hrozně zapadnout. No pak se mi zhoršili známky. Měl jsem hodně čtyřky, takže jsem procházel jen proto, že mě učitelka nechávala. Měl jsem všechny napomenutí i dvojku z chování. To bylo vážený. (smích) Hrozně jsem zlobil. Bavily mě dost počítačový hry. Pařili jsme a sestavovali starý počítače a hráli starý hry. No kravinky.

Pak jsem šel na cukráře, ale chtěl jsem být dlaždič, protože to bylo jen na dva roky, ale to mi máma zakázala. Prý, že tam bude samej dement, a že mě dá někam mezi holky, abych nezlobil. A já jsem jí na to řekl, že nic dělat nebudu, že já nechci nic bejt.

J.L.: Fakt? Ani jako malý kluk jsi nechtěl něčím být?

M.: Jo to jsem chtěl. Chtěl jsem být kosmonaut, vědec, archeolog a pak pankáč.

J.L.: Jak jsi přišel na to, že chceš být pankáč?

M.: Líbili se mi, když jsem je viděl v autobuse jako malej kluk. Líbil se mi ten styl. A k punku mě přivedli na letním táboře. Jelikož o prázdninách na sídlištích zůstávají jenom Romové a slušné děti jezdí do přírody a pryč, víš co. Takže jsem jel povinně a tam jsem potkal 2 kluky co poslouchali punk a ukázali mi ty kapely. Měli tam Nirvanu a tak. To nám bylo tak 12 nebo 13.

J.L.: A jaké to bylo na učňáku?

M.: Ve třídě jsme byli jen 2 kluci. S tím týpkem jsme si pak dávali matro. Na tom učňáku to vlastně začlo ve velkém, protože jsme spolu seděli v lavici. A pak to ještě jeli 2 holky. Akorát ta jedna už byla starší a v tu už dobu abstinovala. Někde spolu máme fotku u našich.

J.L.: Takže jste začali brát drogy spolu?

M.: To ne. Poprvý jsem si dal na sídláku o prázdninách. To bylo asi v 8 třídě. Moje kamarádka Terka, to je důležitěj člověk, měla kamaráda a ten to jednou přinesl. S Terkou jsme byli fakt dobrý kamarádi a naše zájmy byly, čím se nejvíc sjedem. Čichali jsme i různý humusy. Bylo nám to jedno. Měli jsme dlouhý vlasy a občas jsme se něčím zfetovali. Na základce jsme spolu chodili do třídy. A pak se k nám přidal ještě ten týpek, co jsem o něm mluvil. Pak jsem si našel novou holku a byli jsme spolu 2 roky. A ona mi říkala, že jsem ten největší feťák ze sídláku. Pamatuju, když jsem jí poprvé zhouboval. Ale on pak šla vlastní cestou. A měla týpka a já jsem mu jí přebral, to si pamatuju. (smích). V té době jsem byl hustej tyjo. O prázdninách jsem pak chodil k babičce do kadeřnictví na brigádu, mejt hlavy do důchodáku. Takže jsem měl prachy na drogy nebo na co jsem měl zrovna chuť. Pak když jsem se vysral na školu, tak mi babka volala, ať tam jdu makat. Tak jsem tam chodil na čtyři hodiny denně. Pak se na to vysrala babka. Vedoucí mě potom chtěla vzít na školu, ale já jsem řekl, že už to dělat nechci. Pak jsem tam ještě chvíli dělal. Celkem asi tři roky.

A pak jsem se na to vysral a vrátil jsem se zpátky do 3. ročníku na učňák. Udělal jsem rozdílovky a přestal smažit. To mi bylo tak 22 nebo těžko říct. Tam jsem byl tři měsíce, ale nakonec jsem to nedal, protože jsem byl vymletej. Nešla mi matika jak vždycky. Ze začátku jsem se snažil, ale pak mi přišlo trapný, že se tam ke mě chovali, jako bych byl v prváku. A taky ty lidi byli mladší. Nejhustější byli prváci. Pamatuju si, jak mě tam jeden týpek zval lajnu a to se mi stalo asi dvakrát, když jsem šel zrovna do školy. Fakt jsem to chtěl dodělat, ale pak mě to nasralo a vyjebal jsem se na to.

J.L.: A co potom?

M.: Chvíli jsem zase bydlel v garáži. Našel jsem si ženskou, se kterou jsem byl asi 3 a půl roku. Bába nám u ní dala pokoj takže jsme tam bydleli. Pak jsme se rozešli. Ona si pronajala byt, takže jsem byl občas u ní nebo u báby nebo v garáži. Ze začátku to byl fakt punk. Myl jsem se v jednom centru pro feťáky a chodil jsem si tam měnit buchny. A potom jsem to takhle dělal u známých nebo u vaříče. Pak jsme chodili pro bedny, pro modafeny, abych měl matro zadarmo. To byly jen na občanku, tak začala zlatá doba pro pouliční feťáky. Takže jsme vždycky obešli všechny lékárny, dostali perník zadox a šli si šlehout do garáže. Když kámošovi houklo a začal vařit, tak jsem byl u varu a několikrát jsem se poblil. U varu jsem byl víckrát. Z toho jednou budu mít rakovinu. Jsme to tam

dejchali v garáži, protože jsme vařili v žárovce, takže to tam smrdělo. Fakt mazec. Pak dělali lidi kraviny, tyhle experimenty. To nikdy nevíš, co ti to udělá. Takový chemikálie to je brutál.

J.L.: A jak zjistíš, že je to OK?

M.: No šlehneš si. Nebo to olízneš, to poznáš. Nebo já si myslím, že to poznám. Tak je to matro, že jo. Ale já už jsem 2 roky čistej.

J.L.: Tak to tě šlechtí.

M.: No dal jsem si vlastně do nosu minulý Vánoce na technu, ještě na houby. Dal jsem si s kámošem malou a pařil jsem tam do rána. Trochu jsem se za sebe styděl, ale byla to dobrá party.

J.L.: A nemáš chuť si dát znovu?

M.: Ne, i když se mi o tom zdá, tak ne tak, že bych na to měl chuť. To vždycky nějak uzavřu a konec. Jako zdá se mi, že si píchám, ale spíš jsem z toho znechucenej, něco jako nechte mě bejt.

J.L.: A to jsi se rozhodl sám, že přestaneš?

M.: Ne, to mi rozhodli.

J.L.: Kdo?

M.: Ilumináti. Byla tady velká policejní akce, která chtěla všechny, co to maj. Takže na mě poslali agenty, převlečený za policajty. Ale to bylo proto, že jsem se tahal s blbejma lidma. Nevím s čím si zahrávali. To se nikdy nedozvím. No a pak mě začali sledovat. Když jsem si dal, tak mi z toho nebylo dobře, měl jsem stíhu. Tak jsem začal chlastat, protože jsem zjistil, že když piju, tak to mám v píci a ještě jim mávám. Takže jsem to začal přepíjet, aby mi nebylo úzko. Nebo ne tu stíhu, ale hlavně to prázdko. Protože, když jsi z tý drogy plnej lásky, kterou z ní získáš, to je tzv. mana, tak přitahuješ to pozitivní, ale tenhle pocit ti to nakonec vplejtvá, a pak ti to uzavře uzávěr. Už ti to nekape a pak ti to chybí. A máš deprese a chybí ti serotonin nebo jak se tomu říká. Tak jsem si řekl, že radši pít, než brát antidepresiva, ale je to těžký no.

J.L.: Jak dlouho jsi tedy bral drogy?

M.: No to bylo dohromady asi 7 let, ale i se začátkama. A na tohle téma je dobrá píseň. Jmenuje se: Nás se učit nebaví. Vždycky mě tahle píseň pomůže, když si představuju, co jsem mohl udělat a neudělal.

J.L.: Proč jsi si vybral zrovna pervitin?

M.: Protože mě bavil a bavilo mě bejt dobře. Bavilo mě bejt vyrovnaněj. Nejvíc mě bavil v kombinaci s houbama. Na tom jsem dosáhl nirvany. Nejlepší stav v mém životě. Fakt osvícení. To mi otevřelo vrátka k Bohu. To není jen droga, ta jen ovlivní tvůj mechanismus. To je jen plivnutí do oceánu. Ona ti jenom umocní tu skutečnost. Když jsem se rozešel s jednou holkou, tak jsem jel s punkáčem někam, že uděláme čaj z modráků. To bylo dobrý. Ty modráci fakt dávali. Měli tam tu deko-rační konvičku s malejma šálkama, a tak jsem tam udělal rituál. Myslíš si, že jde zbořit dům meditací?

J.L.: To bohužel netuším...

M.: Já myslím, že jo. Když jsem se na sebe koukul do zrcadla, vypadal jsem jak ďábel, to byl mazec. Jestli jsem někdy vypadal sebevědoměji, tak to bylo tam. Byl jsem fakt někdo jinej a spojil jsem se s absolutnem. To byla bomba. Rozdejchával jsem to asi dva dny. Napojil jsem se na ten kosmos. Bylo to fakt příjemný. Spojil jsem se s minulejma bytostma. Kdybych byl vědec, tak bych to studoval. Pak jsem se do toho stavu snažil dostat zpátky, ale už to nešlo, to není o drogách. Pro mě byl per-

ník startovací bod, byl jsem normální člověk. Když si ho dám budu normální, jako bych se vrátil na start.

J.L.: Co je to start?

M.: No ještě před tím, než jsem začal hulit. Protože hulení ti bere ostrost, bystrost a jako by se ponořuješ spíš. Nebo jak kterej model teda. No a ten perník ti to vrací zpátky. Cítíš se, jako by ti bylo zase 14. A to nejen fyzicky, ale i duševně jsi mladší. Taková ta dětská flexibilita. Ta schopnost zpracovat všechno najednou a to mi chybí. Já jsem si říkaval, že to co ti tráva bere ti perník vrátí.

J.L.: A co ti vezme perník?

M.: Ostrost. Když abstinuješ, tak jsi zase tam. A je to horší, protože se to po tom dojezdu ještě sníží. Když se ten mozek vrací do reality. Vítej ve zpuchřelém světě Neo. No je to tak, vzít si v pátek volno a v neděli se dát do kupy a zase začít žít normálně.

J.L.: A co Vaši, jak tohle všechno zvládali?

M.: No máma řekla, že jsem mrtvej, když mi jeblo v 18. Protože mi říkali, že až mi bude 18, tak ať se třeba poflákám, tak jsme dal na jejich rady a začal jsem si jet těžkej freestyle. Říkal jsem si, že nic nepotřebuju a začal jsem se živit z popelnic za obchoďákama. Tam jsme toho vždycky našli. Čokolády, chipsy. A to jsme tam tenkrát s mladou jeli jen pro brambory, že si je uděláme na ohničku. A jak jsme se měli rádi a nepotřebovali jsme auta ani luxusní bydlení. Teď když můžu zvat čubky na drinky, tak nikdo ani nemrkne. Kdysi jsem býval mladý.

J.L.: Takže Vaši to neřešili?

M.: Ze začátku jo, a máma se mi pak snažila pomoci a pomáhá mi dodnes. Dokonce bych řekl, že co nesmažím, tak máme spolu velmi dobrý vztah.

J.L.: A s bráchou?

M.: S tím se vídáme. Zrovna včera jsem s ním byl na obědě u babičky, kde se scházíme. Škoda, že tam nebyl fotr. Taky ho rád vidím. Je to zmrda, ale pohodovej.

J.L.: Takže na vás platil a tak?

M.: No jasně, je to slušej člověk, ale matka ho srala a on jí. To já chápu, když s někým nemůžeš bejt. Teď jsme byli na pohřbu dědy a sešli se tam i máma s fotrem a docela si notovali. Máma má teď v pohodě týpka, co dělá u zásahovky. Normálně dělaj zásahy na drogy. Říkal, že teď tahali pytle trávy odněkud z centra. A s takovým týpkem je moje matka no. To jsem si vzpomněl, jak jsem zhouboval matku. Se jí rozsvítili oči, jako by to věděla. A ona to věděla. Vždycky jsem jí říkal, čau jenom si tady uvařím čaj. Jsem to uvařil a přelil jsem to do petky. Jo, to už jsem dělal jako mladej. Ve dvanáctipatrákách, ty měly oddělený schodiště. Tam se v mezipatrech dělali různý věci. V některým patře se souložilo, v druhým si lidi dávali jointa a ve třetím si kydali.

J.L.: Můžeme tedy přejít ještě k dalším otázkám?

M.: Určitě, ptej se.

J.L.: Co myslíš že ti drogy daly a vzaly?

M.: No, tak to je kámen úspěchu. Co mi daly? Jinej pohled na svět. Lepší. Nebo tak. Na těch drogách jsem pochopil smysl toho, proč tady člověk je. Snažit se, aby ti bylo dobře. Bejt dobře no. Dosáhnout stavu, kdy je ti furt dobře. Ty drogy mi ukázaly, jak toho dosáhnout. Ten směr. Ale to jak to dělat, si člověk musí najít sám. Já to už dneska žrát nepotřebuju.

J.L.: Ale piješ...

M.: Piju. Protože mi to chutná. Mám o tom i píseň. Četla jsi malýho prince? Jak tam byl ten alkáč na planetě. Vzbudím se ráno a je mi špatně. Psychicky i fyzicky.

J.L.: Proč myslíš, že to tak je?

M.: Deprese. Porucha mozku. Dá se to hodit, ale je to obtížný. Ta abstinence z pervitinu i chlastu. To prázdno v srdci zalejvám, aby to nebylo prázdny. Abych vyplodil alespoň něco, tak to zalejvám. Já si neumím představit, že bych se nenapil, asi bych se zbláznil nebo se šel pověsit. Nevím. Zkoušel jsem to 1 a půl dne bez chlastu.

J.L.: A co se dělo potom?

M.: Nemohl jsem usnout, potil jsem se a nemohl spát. Špatný.

J.L.: A co ti tedy drogy vzaly?

M.: Už jsem řekl všechno, co mi to dalo? Prostě bomba nejvíc co jsem zažil. Fakt parádní stavy. Neměnil bych.

J.L.: Promiň, ale předtím jsi říkal, co všechno jsi nestihnul a nemyslíš, že je to kvůli těm drogám?

M.: (dlouhá pauza) Jako to, co jsem nezažil?

J.L.: No, například to cestování po světě.

M.: No kvůli tomuhle, těžko říct. Ono se fetuje všude. Jak jsem přestával chlastat, tak jsem jel v lese a tam najednou stánek. A z něj na mě řvali, ať jdu na pivo. To by se normálně nikdy nestalo. Ten už tam zase tisíc let nebude.

J.L.: Dokud tam zase nepojede další člověk co přestává (unisono, smích).

M.: No nesmíš bejt na pochybách. Já jsem řekl nejdřív jo, tak jo. A pak jsme se zamyslel nad tím, že se nesmíš zamýšlet. A říct si prostě ne. Jo kdybych měl dovolenou, klidně bych se zfetoval. Ale to si ve svém postavení nemůžu dovolit, i kdybych chtěl. Před dvěma lety jsem udělal smlouvu s Bohem. Dohodli jsme se, že když nebudu smažit, dostanu šanci zase chodit do práce, protože já jsem se bál. A protože mi dal tu šanci, tak to mám takhle hozený.

J.L.: Takže co ti tedy vzaly?

M.: Přirozenou nadšenost do života. Je na tom zákeřný, že když máš koníček, třeba hraní, malování a začneš to dělat na tom, začne tě to víc bavit a vidíš v tom nový věci. A to pak bez toho nevidíš. A taky tě to prostě přestane bavit. To mi to vzalo. Že mě nebaví věci. Navracím se teď zpátky, ale je to těžký. Je to cesta proti proudu. Takže mi to bude třeba ještě 2 roky trvat, než se z toho vymotám. A taky bych měl omezit alkohol, protože to tě taky zastavuje. Doporučil bych všem, co přestávají, dělat fyzickou aktivitu. Jezdit na kole, běhat a dbát o sebe. Čistit to kolem sebe. Já bych řekl, že jak vypadá tvoje kolo, tak jsi ty vevnitř. Takže se můžeš podívat. Takhle to mám hozený. Sedačka rozbitá, támhle to rezne a sotva to jede.

J.L.: Ještě Tě poprosím, jestli by jsi mohl porovnat svůj názor na lidi co berou drogy, předtím než jsi s drogama začal a dnes.

M.: Já to rozdělují. Mám feťáky, který ctím a který ví, proč to dělaj a jak to dělat a kam směřujou a nikoho neobtěžujou. Jsou to slušní lidi a choděj do práce. To, že to dělaj doma, to není zločin. Ale nelíbí se mi, když se na tom neumí chovat. Když se kroutí. Já sám, když jsem byl dost, tak jsem měl ruku před pusou, aby se na to nikdo nemusel dívat. A je to na něm na první pohled vidět. Sere mě to, obtěžuje mě to. Vim, jaký je, se na to dívat a neuznávám, když to někdo zneužívá. Je rozdíl užívat a zneužívat. Drogy prostě můžeš brát celej život a nemusí to o tobě nikdo vědět. Někdo bere 2 roky a vypadá, že to žere 20 let a obráceně. Záleží jaký má kdo učitele. Kdo tě k tomu dovede. Ty

lidi na sebe jedou moc velký bomby. Baví se tím, že se navzájem vyndavaj. Jeden si myslí, že ho druhý sleduje, a tak ho sleduje, a tak se všichni sledujou navzájem. A ještě je sleduje policie. Ta se musí taky velmi bavit. Ať si dělaj co chtěj, ale neobtěžujou ostatní.

J.L.: No a jak se vidíš dnes a jaké máš plány do budoucna?

M.: Chtěl bych si opravit kolo, vymalovat. Jít k doktorovi. Na operaci a taky k zubaři. To jsou maličkosti. Jinak plány. Udělat si řidičský průkaz, najít si děvče. Bejt normální kluk no. Nebejt těžkej někde na plechách a nemít to v pr... Mít svojí kulturu, nezapomenout. Nezapomenout na to, kdo jsi. Neutopit se v hovnech natolik, aby tě to vymlelo. To je můj cíl. A pak v padesáti bych už rád nepracoval. To by byla fajn vyhlídka. Zaplatit dluhy. Když jim dám víc, tak mi třeba něco odpustí. Existuje žádost o snížení tvrdosti zákona, to jsem si nalepil na kytaru.

J.L.: Jaký si myslíš, že mělo to, že jsi užíval drogy vliv na tvou rodinu?

M.: Asi je to zocelilo. Jsou připravený na všechno. Byl jsem první syn. Tak je to možná připravilo na výchovu, jak to dělat a nedělat dál. Takže pak u bráchy už neudělali tolik chyb. Je to sportovec, co hraje fotbal někde v Mordoru v Německu. Dostává peníze za to, že hraje fotbal, to je dobrý co? (smích) No, já mu nechal ten byt. Nebo jak na mě koukaj. Jsou rádi, že jsem v pohodě. Ty vzdálenější mi připadá, že jak jsem byl na pohřbu, tak sestřenice se na mě koukali dost zajímavě. Ale nechal jsem se rozhodit. Jsem připraven na kde co.

J.L.: Máš tedy ještě něco co bys rád dodal?

M.: Je to těžký říct. Ale asi ty děti, aby to přestali brát. Třeba by se ta práce dala využít. Berte s mírou. (smích) Myslím, že je důležitý mít svojí kulturu. Nejhorší je, když žádnou nemáš a nic tě nezajímá. I když ti to všechno ta droga vezme a nic se ti nechce, přesto je dobrý jít a něco dělat. Překonat se a stát se pánem života. Co jsem zkurvil si oddělám a pak se budu moct třeba za 7 let vysmažit. Až budu mít čistej štít, tak si klidně dám s čistou hlavou.

J.L.: Tak dobře. Děkuju moc.

M.: Myslíš že to pomohlo?

J.L.: Určitě. Ještě jednou děkuju za tvůj čas.

Příloha č. 5

Přepis rozhovorů a popis rodičů a přátel respondentů

Kláry kamarádka

Kláry kamarádka působila již od prvního pohledu velice mile. Podle informací, které mi o sobě poskytla, studuje třetím rokem knižní vazbu na vysoké škole, zajímá se o grafický design a ráda sleduje filmy. Je vyšší sportovní postavy a má tmavě hnědé vlasy I oči. S Klárou se seznámily v rodinném domě, kde společně žily po dobu jednoho roku. Za tu dobu si Kláru velice oblíbila a staly se dobrými přítelkyněmi a udržují vcelku pravidelný kontakt dodnes. Přestože nikdy nesouhlasila se způsobem života, jaký Klára vede, snažila se jí spíše vždy podporovat a pomáhat. Nejvíce si na Kláře váží jejího dobrého srdce a ochoty pomoci, když je potřeba. Kladně hodnotí také její vztah k přírodě, především k pěstování květin, což mají společné. Nemá na ní ráda především nedochvilnost a lhaní.

J. L.: Ahoj, děkuji, že jsi souhlasila s rozhovorem. Jmenuji se Jana Leharová, studuji psychologii a momentálně sbírám data do své bakalářské práce. Mám připravené otázky, pokud bys nechtěla na některou z nich odpovědět, nemusíš. Budu to respektovat.

Jak by jsi popsal/a (charakterizovala) Kláru?

D.: Jak bych jí popsala? Veselá ženská s jiskrou. Pamatuju si, když jsme se poprvé viděly, když se měla přistěhovat ke mně na barák, a říkala jsem si, že si určitě budeme rozumět, a tak se také stalo. Jinak má samozřejmě taky spoustu špatnejch vlastností jako každý. Především je tedy dost nedochvilná a nespolehlivá. Jo to mi na ní vadí asi nejvíc. Nedrží slovo, ale to asi jako každý, kdo bere drogy. A taky lže, respektive si předělává skutečnosti podle toho, jak se jí hodí. Ale nechci aby to vypadalo, že na ní jen nadávám to ne.

J. L.: Takže jaký vztah spolu máte?

D.: Mám jí fakt ráda. Asi nejradši mám to, že když fakt potřebuju, tak je tady pro mě. Ale taky mě umí naštvat. Ale jinak vztah máme dobřej.

J. L.: Jak jsi zjistila, že Klára užívá drogy?

D.: (smích) Poznala jsem to. Víte většina lidí co berou drogy má určitý společný rysy, podle kterých je to hned poznat. Ale samozřejmě to byla jen domněnka, takže jsem si říkala, že se jí na to zeptám, ale nakonec mi to řekla sama dřív, než jsem to stihla. Jeden den za mou přišla, že mi musí něco důležitýho říct, což mě trochu polekalo. Každopádně jsme potom asi 5 hodin seděly na balkoně a Klára mi vyprávěla skoro celý svůj příběh. Takže tak...

J. L.: Jaká byla tvá reakce a zjištění tohoto faktu?

D.: Jak už jsem říkala, ani mě to nijak extra nešokovalo. Navíc znám celkem dost lidí, co brali nebo ještě stále drogy berou.

J. L.: Jaký to mělo vliv na tvůj psychický stav?

D.: Tak vzhledem k tomu, že jsme kamarádky a Kláru zase neznám tak dlouho, prakticky až z doby, kdy to bylo lepší, tak mě to asi jen mrzelo. Je pravda, že potom mě to trochu i štválo, třeba když byla těhotná a tak, ale je to její život a do toho nemám právo zasahovat.

J. L.: Komunikovala jsi někdy s Klárou pod vlivem drog?

D.: Samozřejmě několikrát. Občas to bylo tak moc šílený, že se to ani nedalo vydržet. Musela jsem ji poprosit, jestli bychom se nemohli sejít někdy jindy. Co je moc, to je moc.

Vždycky to na ní bylo poznat. Jak v tónu řeči, tak na jejím obsahu. Navíc obvykle po mě něco chtěla a nebo prostě jen potřebovala někomu vykládat ten nekonečný tok myšlenek, kterej vždycky lidi po perníku pálí do lidí.

J. L.: Jak si myslíš, že drogy Kláru změnily?

D.: To asi nemůžu úplně nejlépe posoudit, protože se známe poměrně krátce, ale i z tu chvíli co se známe je vidět, že užívání drog má na Kláru velice špatný vliv. Nejvíce jsem si všimla toho převážujícího negativního ladění, které se čím dál více prohlubuje. Také jsem si všimla takové zvláštní odtažitosti ve vztazích. Když jsme se spolu začaly kamarádit byla Klára mnohem vstřícnější a příjemnější. Dneska už je prakticky o tom, že se ozve, jen když něco potřebuje. Taky je hodně vidět, že moc nerozumí tomu, co se v ní děje. A její hodnocení sebe je čím dál více vzdálené realitě. A taky ta víra ve vlastní bezmocnost a odevzdanost osudu, ta je až šílená. Na otázku proč to dělá, když jí to škodí, prakticky vždycky odpoví, že to ví, ale že to prostě dělá. To je smutný vždycky mě to tak nějak našťve.

J. L.: Měla jsi někdy tendenci vyčítat Kláře drogy?

D.: Ano i ne. Ale spíše ano. Vlastně jen v době, kdy čekala malou Elišku a kouřila trávu a několik cigár denně. Takže mě vlastně ani nakonec nepřekvapilo, co se potom stalo.

Kromě toho ne. Nejsem člověk, který by někomu něco vyčítal. Každý má právo nakládat se svým životem po svém.

J. L.: Vyhledala jsi někdy nějakou odbornou pomoc?

D.: To ne, věřila jsem, že je schopna si pomoci sama. Tedy ze začátku jsem měla ambice jí pomoci, ale brzy jsem zjistila, že to moc nemá smysl. Navíc po tom všem, co má za sebou, by ani nemělo smysl ji o něčem přesvědčovat.

J. L.: Jaký máš všeobecně názor na drogy?

D.: (smích) To je dobrá otázka. Myslím si, že je těžké říct, jestli jsou dobré nebo špatné, ale rozhodně podle mě není v pořádku způsob, jakým se k nim staví společnost. Každý by měl mít právo rozhodnout sám, jestli mu něčím prospívají nebo ne, ale rozhodně ne v 15 letech nebo dokonce dřív. Jinak si myslím, že jsou drogy, které mohou občas člověka povznést, ale vesměs by se dalo říct, že všeho moc škodí a také platí rčení, dobrý sluha, ale špatný pán. Takže drogy neodsuzuji a pokud mi něco vadí, jsou to nerozvážení uživatelé drog, protože říkat, že za něco mohou drogy je jako obvinít kámen z toho, že rozbil sklo sklepního okna.

J. L.: Užívala jste někdy v minulosti nějaké drogy? Pokud ano, jaké?

D.: Ano a užívám doteď. Jsem stejně tak jako několik milionů lidí na světě donátorem tabákových společností. Jinak jsem za svých mladých let vyzkoušela marihuanu i hašiš a také houby, ale ty jen jednou a stačilo. Alkohol mi nedělá moc dobře, takže pokud to musí být, mám ráda bílé víno.

J. L.: Co by jsi označila za hlavní motiv, který vedl k užívání drog u Kláry?

D.: Soudě dle vyprávění Kláry hlavně neuspokojivou rodinnou situací v dětství, ale také určitý typ fascinace světem drog. Ale to bylo dřív. Dneska už je to asi hlavně zvyk a návyk řešit těžké a náročné situace tímto způsobem a rychle se dostat do stavu pohody prakticky bez námahy.

J. L.: Jak by jsi popsala vaše přátelství? Mělo užívání drog u Kláry vliv na jeho vývoj?

D.: Řekla bych, že to mělo velký vliv. Postupně se totiž začalo ukazovat, že naše přátelství slouží hlavně k tomu, aby pomohlo Kláře vyprávět se ze svých problémů. Také je to jedno z nejkonfliktnějších přátelství, které jsem kdy s kým měla. Je totiž velice těžké vysvětlit lidem na drogách co vám vadí, protože si všechno hned vztahují na sebe a vykládají si to jako útok. A navíc nejsou schopni oplácet přátelství stejnou měrou, protože jim v tom brání přílišné zaujetí sebou samým. Je mi líto, že to takhle musím říct, ale je to fakt.

J. L.: Chtěla by jsi ještě něco dodat?

D.: Asi ne. Myslím, že už to stačí.

J. L.: Děkuji za tvůj čas...

Matějův kamarád

Matějův kamarád, přišel pozdě s pivem v lahvi a cigaretou v puse, ale usmíval se a přátelsky se představil. Podle toho, co o sobě asi hodinu vyprávěl, by se býval nejraději výzkumu účastnil spíše jako respondent. Z poskytnutých informací o jeho osobě jsem usoudila, že neměl nejjednodušší život, protože jej vychovávala pouze babička s otcem, kteří jsou oba již přes 2 roky po smrti. Po této události zažil Matějův kamarád velice silný otrěs. Od té doby opět více pije a nebrání se ani jiným drogám, i když se dušoval, že žádné návykové látky neužívá. Jelikož zdědil poměrně hezké peníze a majetek, je momentálně nezaměstnaný a nevypadá, že by chtěl práci hledat. Žije sám nebo s občasnými partnerkami, které s ním, ale obvykle dlouho nevydrží. S Matějem mají hezký, skoro až bratrský vztah, pravděpodobně proto, že se znají dlouho. Kromě toho je spojují společní přátelé, ale také láska k alkoholu. Na Matějovi má jeho kamarád nejraději jeho smysl pro černý humor, férové jednání a fakt, že se na něj může spolehnout. Negativně hodnotí snad jeho každodenní vysedávání v hodpodách.

J. L.: Ahoj, děkuji, že jsi souhlasil s rozhovorem. Jmenuji se Jana Leharová, studuji psychologii a momentálně sbírám data do své bakalářské práce. Mám připravené otázky, pokud bys nechtěl na některou z nich odpovědět, nemusíš. Budu to respektovat.

Jak by jsi popsal Matěje?

D.: Dobrej kluk. Bejvalá smažka jako já. Byli jsme rádi, že jsme přestali a místo toho jsme začali chlastat. Když by mě někdo napadnul, on by se za mě postavil a já za něj. To je taková základní definice no a tím bych to ukončil. Protože kdybych měl pokračovat, tak popíšeš nejmíň jednu A4 a to asi nechceš.

J. L.: Jaký spolu máte vztah?

D.: (smích) Hm. Mám ho rád jako nevlastního bratra.

J. L.: Co máš na něm nejradši?

D.: Jeho povahu. Má rád pivo jako já, a že jsme přestali brát drogy.

J. L.: Co na něm naopak nemáš rád?

D.: Asi tu jeho závislost na alkoholu. Že ho potřebuje, aby mohl normálně fungovat prostě.

J. L.: Jak jsi, se dozvěděl, že bere drogy?

D.: Dali jsme si spolu na rychtě. Tam jsme se poznali a hned jsme si spolu dali. Tak jsme se poznali no. Prostě jsme se sjeli . A od té doby jsme kamarádi. A to je fakt pravda. Známe se možná 9 let. A za chvíli půjdeme do hrobu. Asi.

J. L.: **Jak jsi se postavil k tomu, že bere drogy?**

D.: No nijak. Bral jsem je taky. V té době to bylo normální. To bral každý. Kdo nebyl moc, byl mimo. V té době se nechlastalo. (smích) Mně to bylo jedno, že bere. Ale já jsem to prodával a on si pro to chodil.

J. L.: **Jak tě ovlivnilo, že Matěj bral?**

D.: No nijak, protože jsem to bral taky. (smích)

J. L.: **Byl nějaký rozdíl ve vaší komunikaci na drogách a bez nich?**

D.: No, když teď pijeme, tak jsme v pohodě. Když jsme byli sjetý, tak jsme si povídali do rána a někdy ne. Hlavně jsme byli hrozně nadřžený. Ještě, že nejsme teplý. Chápeš. My jsme si říkali, jak bysme se měli spolu dobře, ale naštěstí nejsme kompatibilní.

J. L.: **Jak si myslíš, že Matěje změnili drogy?**

D.: No když je bral, tak byl smažka jako já. V tu dobu byl prostě smažka a on ještě v tu dobu, už k tomu pil.

J. L.: **Měl jsi někdy tendenci mu vyčítat, že bere?**

D.: Ne, protože jsem to bral taky. Ale jo vlastně ta aplikace mi vadila. To já jsem si nikdy nešlehl, protože jsem věděl, že by se mi to začalo líbit a skončil bych v krimu nebo pod drnem. (smích)

J. L.: **Šel jsi se někdy někoho zeptat, aby mu pomohl? Nebo si se mu snažil pomoci ty?**

D.: No staral jsem se o to. Když jsme dělali koniny, tak jsem se snažil dohlížet, aby si nešlehl, aby si dal čáru. Jednou jedinkrát si přede mnou šlehnul a za to jsem ho dlouho nenáviděl.

No, mě šlo o tu aplikaci. Kdyby mu upadl rypák nebo mu shnily zuby prostě v pohodě. Mě šlo o to, že si šlehal.

J. L.: **To ti připadá horší?**

D.: No připadá mi, že je na tom větší závislost, na tom vpichu, se ti to začne líbit. To si radši dát čáru jednou za čas. Dáš si 0,2 užiješ si noc a pak druhý den ještě běháš vysmahlej. Pak si dám pivo a brko a jsem v klidu. Druhý den jdeš spát a pohoda. A Matěj už je čistej skoro 2 roky. To už si nešlehl. Nevim jestli si šňupnul, ale...

J. L.: **Jaký je tvůj názor na drogy?**

D.: No první cigára. Začal jsem kouřit v 6 letech a kouřím 19 let a je mi 25. Poprvý jsem šluknul v 6 letech, když jsme byli na chatě. Víím že je to špatný. Kazí to plíce a průdušky. Za sebe bych to chtěl omezit. Když mám trávu, kouřím daleko míň. Trávu jsem začal hulit před 10 lety. Hulim každý den a potřebuju si zahulit, abych byl v klidu. Neměl deprese a prášky od cvokaře hážu do šuplíku. Ty si vezmu max 2 krát do týdne, když nemůžu spát. Ale Mára má to samý. Taky si je dal, když byl v hajzlu. Trávu miluju, je to věc pro kterou žiju. I když jsem se tím nějakou dobu živil. Dealoval jsem 5 let v kuse. Měl jsem všechno. Vydělal jsem miliony, který skončili projebaný s děvkama, v automatech, prochlastaný, prohulený, profetovaný. A teď jsem sice zdědil prachy, ale jsem skoro somrák. Musím si najít práci nebo pořádně pěstovat.

J. L.: **A co dál?**

D.: No perník. Dřív jsem měl k němu kladnej vztah. Bral jsem 5 let v kuse. Nikdy jsem si nešlehl, měl jsem prachy a ženský. Baval jsem se životem Byl jsem mladej, blbej. Teď si dám jednou za 4

nebo 5 měsíců a nekupuju si ho. Užiju si ho na koncertu. No, je mi to slovo odporný. Pak LSD, tripy ne? Fajnová věc, dát si to jednou za uherák na akci. Akorát člověk musí bejt psychicky silnej, jinak mu mrdne. Extáze mi nikdy nic neudělala asi kvůli tomu perníku. Pak houby no, ty jsou dobrý, záleží, jak jsou silný, ale musíš vědět kolik můžeš. Poprvý jsem měl 50 mexickéjch a 3 dny jsem byl v lese. Houby teda dobrý, ale v rozumným množství. Slabší povahy opět bacha. A taky chlast no. Tam záleží, jakěj chlast to je. Pivo mi chutná, má vitamíny a stojí málo peněz. Víno, to svátečně. Pak mam žízeň na pivo. Kořalka taky jednou za čas, ale tam mám asi nejvíc okna. Nebleju.

J. L.: Proč je Matěj podle tebe bral?

D.: Protože v tu dobu je brali všichni. Bavilo nás to, byli jsme mladý a blbý. Proč teď pijeme? Protože jsme přestali brát perník. Tečka. A to mluvím o nás o obou.

J. L.: Myslíš, že by to mohlo být ještě něčím?

D.: No má malou motivaci. Já jsem se snažil kvůli ženský, ale to on nechce. V tom ho nechápu. On chtěl ženskou vždycky jenom na sex.

J. L.: Jak se mezi vámi změnil vztah během těch let?

D.: No poznali jsme se jako smažky. Takže po dobu let se náš vztah změnil k lepšímu. Sice jsme oba začali brutálně chlastat (smích). Mára si udělá tu svojí práci. Přijde za náma do hospody 5-6 piv nějaký kořalky. Doma má ty svoje lahváče. Tam se nakalí a jde spát, aby ráno vstal a mohl fungovat.

J. L.: Jak myslíš, že se změnil Matěj?

D.: No když bral byl to úplně jinej člověk. Byli jsme Netvoři. Všichni, ne jenom on. Zlepšil se v tom, že přestal brát.

J. L.: A je teda to lepší, nebo?

D.: No je schopnej jít do práce. Vyspíš se. Na perníku nespíš. To je pravda.

J. L.: A osobnostně?

D.: No nejedli jsme, byli jsme slabí. Energii jsme měli jenom z perníku a šlo nám jen o další dávku. My jsme si byli vždycky podobný v tohle směru. A pořád jsme.

J. L.: Vy se vídáte často ?

D.: No jasný, každej večer v hospodě po práci. (smích) To já do práce nechodim no.

J. L.: Je ještě něco, co by jsi chtěl dodat?

D.: Ani ne myslím si, že už jsem řekl všechno.

J. L.: Děkuji.

Adamovi rodiče

Rodiče Adama na první pohled působí jako velice vyrovnaní a spokojení lidé. Žijí ve šťastném manželství již několik let a mají 2 děti, které s nimi bydlí na menším statku na okraji malé vesnice, kam je velice špatné spojení. Vcelku nedávno se rozhodli opustit městský život a začít nový na vesnici. Tato změna přinesla změny i do fungování jejich rodinného života. Dříve byli zaměstnaní oba, dnes pracuje už pouze Adamův otec. Matka zůstává doma a stará se o chod domácnosti a celého statku. Oba jsou vysokoškolsky vzdělaní. Jako správní rodiče mají obě své děti velice ráda a nedali by na ně dopustit. Dobré rodinné vztahy jsou pro tuto rodinu velice důležité. O tom co mají na Adamovi rádi nijak zvláště nemluvili, tedy kromě zmínky o jeho vysokém intelektu. Spíše nesusouhlasí s jeho laxním přístupem k životu a občasným užíváním drog. I když mají ke svému synovi výhrady je vidět, že jsou na něj pyšní a nedali by na něj dopustit.

J. L.: Dobrý den, děkuji, že jste souhlasili s rozhovorem. Jmenuji se Jana Leharová, studuji psychologii a momentálně sbírám data do své bakalářské práce. Mám připravené otázky, pokud byste nechtěli na některou z nich odpovědět, nemusíte. Budu to respektovat.

Jak byste popsali vašeho syna?

Tak Péťo začni, jsi žena. Inteligentní, bordelář, vztekloun. Často neochotnej a nespolehlivej. Ale někdy zase opačně. To znamená prudký změny osobnosti. To jsou ty hormonální změny.

J. L.: Jaký k němu máte vztah?

Veskrze kladný, hlavně proto, že je to moje dítě, ale i proto, že jsme splachovací.

J. L.: Jak jste zjistili že užívá drogy?

Klasický příznaky. Nespolehlivost, zavírání se do pokoje. Útěky mimo realitu, i v realitě, takovýhle oči (vykulí oči). Častý dlouhý pobývání na záchodě. Třeba půl hodiny. Nebo hodinu. Pak takový ty nekontrolovatelný příznaky. Nárazový jednodenní chřipky. Totální zmrtnění. Nešel vzbudit. Chrápal. Pak zas nechtěl usnout, když měl jít spát. Nálezy trávy, pytlíčky, jointy, kamarádi, co se vždycky po sklizni motali kolem.

J. L.: Jaká byla reakce na zjištění toho faktu?

Že i přes svojí inteligenci je úplně blbej. Panika, že tomu propadne. No zažili jsme hodně lidí, co tomu propadli a dopadli dost děsně. Pokud jsou živý, tak jsou v kriminále nebo v blázinci nebo invalidním důchodu.

J. L.: Jaký to mělo vliv na váš psychický stav ?

Blbej. Ono už je to trochu zpátky. Kdo ví, proč jsem na něj řval a byl hnusnej. Možná jsem podvědomě cejtil, že to není dobrý, ale hnout s ním, to by ho člověk musel zabít.

J. L.: Komunikovali jste s ním někdy pod vlivem drog?

Ano.

Nikdy.

Ale jo...

Co to jsou drogy? Čaj je droga, cukr je droga, cigára taky.

J. L.: Já myslím spíše ty nelegální.

A berete trávu jako legální?

Tráva je nelegální?

J. L.: Ano. A jaký jste z toho měli pocit?

Jakej z toho můžeš mít pocit, je to blbý no. Ožralej asi nezapadneš do kolektivu. Buď se musíš vožrat nebo ho vykopneš. Jako když je někdo pod drogama, tak si s ním nebudeš rozumět. Určitě neintelektuálně nebo mentálně. Je to v tý chvíli magor. Chová se jako nezřízená střela. Navíc když si takhle někam zajel, tak my jsme o tom nevěděli a doteď nevíme.

J. L.: Jak myslíte, že drogy změnili vašeho syna?

My nevíme, jak by vypadal bez nich. Myslím si, že je víc nervák, a že mu to sebralo IQ.

Je to magor.

To asi stačí.

J. L.: Měli jste tendenci mu drogy vyčítat?

Já tedy jo.

No, já jsem pro svobodu.

J. L.: Vyhledali jste někdy odbornou pomoc?

No, pokoušela jsem se, ale pak jsem to zabalila s tím, že by to stejně nepomohlo. No měla jsem nějaký telefon, ale žádný odborník ti s tímhle nepomůže, to musíš stejně sám.

To nemá cenu. Buď to v hlavě máš nebo nemáš.

J. L.: Jaký máte všeobecný názor na drogy?

Je to součást našeho života, ale bohužel někdo to dává a někdo ne.

Řeknu to asi takhle. Nic se nesmí přehánět. Když to zneužíváš, tzn. přeháníš to, tak si uškodíš. Každá droga funguje na něco, na nějakou jinou část mozku. A ty když jí užiješ třeba v rámci šamanismu, tak to může otevřít na chvíli nějaký prostor, ale ty, když to zneužíváš, tak se tím vždycky poškodíš. Nejhorší je, že u každé drogy máš závislost. A každé jí má jinou. A někdo má osobní drogu cigaretu, alkohol nebo marihuanu a bůh ví, co ještě. A když tomu propadne a potká se s tou drogou, tak je s ním konec. Nezachrání ho vůbec nikdo. A tady je riziko toho jeho debilního zkoušení. Protože neví, na co narazí a až na to narazí, může se jít odepsat a oběsit. Zatím měl možná štěstí.

J. L.: Užívali jste nějaké drogy?

Tráva, hašiš. Cukr, čaj, kafe, nikotin. To už jsme, ale odnaučený.

J. L.: Jaký si myslíte, že byl hlavní motiv vašeho syna užívat drogy?

Zkusit to. Jít s davem. Pak už asi útěk z reality. Mimo realitu.

Proč to zkoušel? Užíval? No řekla bych, že si tím vylepšuje psychickou bilanci. Protože měl asi pocit, že nezapadne do kolektivu. Jak má vyšší IQ, tak prostě mentálně málo rozuměl lidem, a aby nebyl sám nebo něco takového, ale to on asi ví nejlépe sám.

J. L.: Jak byste popsali vaši rodinu a jaký měl fakt, že váš syn užívá drogy vliv na její fungování?

Určitě to mělo vliv. Jinak naše rodina? Parta šilenců.

Já bych to neviděl tak dramaticky. Myslím, že jsme dost pohodová rodina. Že máme hezký vztahy, pohodový. Vyjdeme si vstříc, když je třeba. Prostě idylka.

Jste vzteklý. Protivný, nervózní a šílený. Já taky.

Jen, já jsem letadlo viděl?

J. L.: Chtěli byste něco doplnit?

Jo třeba to, že má posunutý významy u slov. Že se mu snižuje slovní zásoba. A dává slovům jiný významy než většinová populace, takže když něco plácne, tak tomu málokdo rozumí. Možná jeho kámoši z mokré čtvrti. Ale mě dělá problémy vědět o čem mluví a dost se s tím v poslední době

setkávám a dost mě to zaráží. A říkám si u tak chytrýho kluka, jak je možný, aby mluvil jako debil. Takže si myslím, že to má dost vliv na jeho inteligenci.

A ty jsi chtěla ještě něco říct?

No nevím no. Myslím, že doba je zlá a my všichni se potýkáme s nějakýma problémama, ale je škoda, aby to k tomu všemu byly ještě drogy.

Je to jeho budoucnost a jak bude v sobě mít smrt, a drogy jsou smrt, tak to nedopadne dobře.

No, já bych za drogu ještě považovala i počítač. Za tvrdou drogu bych to považovala. A on dokáže proležet celý hodiny u PC. To mu taky přidá na zdravotním stavu, opravdu. Je mu 24 tak do 35 to vidím. To jsou jednoduchý počty. A bude vypadat jako já teď v 50 letech. To není nic těžkýho tohle odhadnout. To stačí se dívat kolem sebe. A dokážu předvídat budoucnost. To vidím, jak to chodí. To je normální prognostika úplně jednoduchá. Má to ve svých rukách. Je to dospělej člověk. Pokud nebude schopný postavit se sám na svoje nohy čelem k životu a sehnat si ženu a udělat si rodinu, nebude mít ten život smysl. I když udělá vysokou školu a najde si práci a bude v ní úspěšnej, neznamená to vůbec nic, když po něm nezůstane někdo, kdo bude schopný pokračovat.

A už to prosím vypněte, už mě to nebaví.

J. L.: Dobře, děkuji.